

NAGY JUDIT

Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

Az EU bűnüldözési együttműködése körbe van bástyázva intézményekkel és ügynökségekkel (Europol, Eurojust, EIH, CEPOL, PCTF, OLAF, COSI, Schengeni együttműködés), melyek közül több az elmúlt néhány évben jelentős megreformáláson ment keresztül.

A bel- és igazságügyi együttműködés területén több ügynökség található, melyek közül 6 az Európai Bizottság Migrációügyi és Uniós Belügyi Főigazgatóság (Directorate-General for Migration and Home Affairs) területéhez tartozik.

1. Europol: Bűnüldözési Együttműködés EU-s Ügynöksége (Hága, Hollandia).
2. CEPOL: EU Bűnüldözési Képzési Ügynöksége (Budapest, Magyarország).
3. FRONTEX: Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Varsó, Lengyelország).
4. EASO Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (Valletta, Málta).
5. EMCDDA: A Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontja (Lisszabon, Portugália).
6. eu-LISA: A szabadság, biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai ügynökség (Székhely: Tallin Észtország, műveleti központ: Strasbourg, Franciaország).

További 3 ügynökség pedig az Európai Bizottság Jogérvényesülés és Fogyasztópolitika Főigazgatóságának (Directorate-General for Justice and Consumers) a területéhez kapcsolódik.

Nagy Judit: Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

1. Eurojust: Igazságügyi Együttműködési Egység (Hága, Hollandia)
2. FRA: EU Alapjogi Ügynöksége (Bécs, Ausztria)
3. EIGE: Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (Vilnius, Litvánia)

A fenti ügynökségeken kívül pedig még vannak egyéb testületek, hálózatok, melyek említést érdemelnek a bel- és igazságügyi együttműködés területén. Ilyenek például:

1. OLAF: Európai Csalás Elleni Hivatal (Brüsszel, Belgium)
2. EJM: Európai Igazságügyi Hálózat
3. EJTN: Európai Igazságügyi Képzési Hálózat
4. EPPO: a (leendő) Európai Ügyészség

Ezek az ügynökségek és szervezetek különböző időben jöttek létre, eltérő érettségi fokon különböző generációját képviselik a szervezeteknek (a három legidősebb az OLAF, az Europol és az EJM). Eltérő mandátummal, hatáskörrel és feladatkörrel, különböző felépítéssel és forrásokkal rendelkeznek. Összeköti őket azonban az a közös jegy, hogy valamennyi a bel- és igazságügyek területének egy-egy szegmensében segíti elő az együttműködést a tagállamok között.

Ebben a fejezetben csupán a bűnüldözési együttműködés szempontjából legfontosabbakkal foglalkozunk bővebben, kiemelt hangsúllyal tárgyalva az Europol feladatát, szerepét a nemzetközi együttműködésben.

A Bűnüldözési Együttműködés EU-s Ügynöksége (Europol)

A „*Carambola*” műveletben közös akció keretében a spanyol és német rendvédelmi szervek az Europol támogatásával 18 főt tartóztattak le egy főként kábítószer-kereskedelemre épülő szervezett bűnözői csoport feldekódítása kapcsán. Lefoglaltak 1 tonna marihuánát, 212 000 euró készpénzt,

lőfegyvereket és 8 gépjárművet. (Sajtóközlemény 2018. március 27-én az Europol honlapján.)

Az Europol által koordinált „*Fehér Tulipán*” művelet keretében spanyol, finn és amerikai rendvédelmi szervek összehangolt akciójában 11 személyt tartóztattak le egy olyan szervezett bűnözői csoport lefűlése révén, mely a kábítószer-kereskedelemből szerzett több mint 8 millió eurós bevételt. (Sajtóközlemény 2018. április 9-én az Europol honlapján.)

Az Europol létrejötte és jogalapjának „evolúciója”

Az 1970-es évek derekán megjelenő és egyre erősödő terrorizmus (ETA, IRA, Brigade Rossa stb.) és szervezett bűnözés rávilágított arra, hogy az EU-nak a fejlődő gazdasági együttműködés mellett a bűnüldözés területén is létre kell hoznia olyan instrumentumokat, melyek intézményesített platformját jelentik a tagállami bűnüldöző hatóságok koncentráltabb, hatékonyabb fellépésének a globalizálódó bűnözés ellen. Nyilvánvaló volt, hogy a személyek szabad áramlása a turizmus, szabad munkavállalás és ERASMUS programok mellett a bűnözők nagyobb szabadságfokát is jelenti, melyre irányulóan proaktív megközelítés, szélesebb körű, strukturáltabb összefogás kiépítése szükséges. Ennek egyik legfontosabb elemét jelenti az Europol létrehozása, melynek jogalapja egyedülálló evolúciós folyamaton ment keresztül két évtized alatt.

Először Helmut Kohl német kancellár vetette fel az Európai Tanács luxemburgi értekezletén 1991 júniusában egy, az FBI-hoz hasonló Központi Európai Bűnügyi Nyomozó Hivatal (Central European Criminal Investigation Office), vagyis az „*Europol*” létrehozásának az ötletét. Ezt követően az 1992. február 7-én aláírt Maastrichti Szerződés újonnan megfogalmazott VI. címének a K1 (9) cikke a tagállamok közös érdekkörébe eső politikaként fogalmazta meg az alábbi területeket: rendőrségi együttműködés a terrorizmus, kábítószer-kereskedelem és a nemzetközi bűnözés egyéb súlyos formáinak megelőzése és ellenük való küzdelem érdekében – amennyiben szükséges, a vámügyi együttműködés bizonyos aspektusainak bevonásával

Nagy Judit: Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

–, és mindezt karöltve egy, az egész EU-ra kiterjedő Europol keretén belüli információcsere-rendszer kiépítésével.

Az Europol létrehozó egyezményt¹⁸³ (Egyezmény) 1995. július 26-án írták alá a részes államok, mely az elhúzódtó ratifikációs eljárások miatt 1998. október 1-jén lépett hatályba.¹⁸⁴ Az Europol 1999. július 1-jén kezdte meg működését hágai székhelyén, átvéve és folytatva ezzel az addig formális jogalap nélkül 1994 óta működő Europol Kábítószer Egység (Europol Drug Unit – EDU) munkáját.

A bűnözés területén bekövetkező változásokra történő reagálás egyik eszközeként az Europol mandátumkörét, hatáskörét több alkalommal bővítették, így egy jegyzőkönyvvel 2000 novemberében a pénzmosás bekerült az Egyezmény hatálya alá,¹⁸⁵ 2002-ben pedig újabb jegyzőkönyv tette lehetővé, hogy az Europol tagjai közös nyomozócsoportokban vehessenek részt.¹⁸⁶ 2003 novemberében írták alá a tagállamok az úgynevezett Dán

¹⁸³ Egyezmény az Európai rendőrégi Hivatalnak az Európai Unióról szóló szerződés K3. cikke alapján történő létrehozásáról, HL 1995 C 316, 1995. november 27. 2-32- (10 OJ C316 of 27.11.1995, 2-32). 2004. szeptember 1-jén csatlakozott az Egyezményhez 7 kelet-európai ország (közte hazánk is: Magyarországon a 2006. évi XIV. törvény hirdette ki.), majd 2004 végén Málta és Lengyelország, 2005. július 1-jén Észtország, 2007. augusztus 1-jén Románia és Bulgária, legutoljára pedig Horvátország csatlakozott az egyezményhez a 2013. július 1-jei uniós taggá válását követően.

¹⁸⁴ Ezzel egyidejűleg lépett hatályba az egyezményhez fűzött két jegyzőkönyv is, melyből az egyik az Egyezmény Európai Bíróság általi előzetes döntéshozatal útján történő értelmezésére vonatkozott (Protocol of 24 July 1996 on the interpretation, by way of preliminary rulings, by the Court of Justice of the European Communities of the Convention on the establishment of a European Police Office (OJ C 299 of 9.10.1996, 2. o.), a másik pedig – az úgynevezett immunitási jegyzőkönyv – az Europol magát és az alkalmazottait megillető kiváltságok és mentességek rendszerét foglalta össze (Protocol of 19 June 1997 on the privileges and immunities of Europol, the members of its organs, the deputy directors and employees of Europol (OJ C 221 of 19.7.1997, 2. o.)).

¹⁸⁵ HL 2000 C 358, 2000. december 13. 2-7 (Protocol of 30 November 2000, drawn up on the basis of Article 43(1) of the Convention on the establishment of a European Police Office (Europol Convention) amending Article 2 and the Annex to that Convention (OJ C 358 of 13.12.2000, 2. o.).

¹⁸⁶ HL 2002 C312, 2002. december 16. 2-7 (Protocol of 28 November 2002 amending the Convention on the establishment of a European Police Office (Europol Convention) and

jegyzőkönyvet,¹⁸⁷ mely kiterjesztette az Europol hatáskörét, racionalizálta működési metódusát, teljesen újrafogalmazta az Europol hatáskörébe tartozó bűncselekmények természetét, szélesebb hozzáférést biztosított az Europol számára a személyes adatokhoz, valamint megkönnyítette a 3. államok számára történő adatszolgáltatást is. Az elhúzódozó tagállami ratifikációk miatt azonban a módosító jegyzőkönyvek hatálybalépésére több évet kellett várni.

Az Amszterdami Szerződés nagy hangsúlyt fektetett az Europol megerősítésére, és prioritásként fogalmazta meg a Tanács számára az Europol fejlesztését bizonyos speciális területek vonatkozásában. Emellett az Eurojusttal történő későbbi együttműködés alapját is megteremtette intézményi szinten.

Az Europolit azonban egy „lomha”, lassan reagáló szervezetnek tekintették a jogalapját jelentő Egyezmény miatt, mivel még a mandátumot érintő legkisebb változtatások életbe léptetése is több évbe került a hosszadalmas ratifikációs eljárások miatt, és ez szükségszerűvé tette a jogalap megreformálását.

A tagállamok 2009. április 6-án fogadták el az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról szóló 2009/371/IB tanácsi határozatot, mely révén a határozat 2010. január 1-jei hatálybalépésétől az Europol – hasonlóan a CEPOL-hoz és Eurojusthoz – uniós költségvetésből működtetett ügynökséggé vált.

Bár többen a határozatot már adekvát, kielégítő jogalappal tekintették az Europol tevékenységének alapjaként, ez a határozat sem vált azonban hosszú életűvé. A Lisszaboni Szerződés (LSZ) – górcső alá véve az EU teljes működési spektrumát – reformcsomagja keretében az EUMSZ 88. cikk (2) bekezdése előírta: *„Az Europol felépítését, működését, tevékenységi területét és feladatait rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott rendeletekben az Európai Parlament és a Tanács határozza meg.”*

the Protocol on the privileges and immunities of Europol, the members of its organs, the deputy directors and the employees of Europol (OJ C 312 of 16.12.2002, 2. o.).

¹⁸⁷ Protocol of 27 November 2003, drawn up on the basis of Article 43(1) of the Convention on the Establishment of a European Police Office (Europol Convention), amending that Convention (OJ C 2 of 6.1.2004, 3. o.).

Ennek eredményeképpen a Bizottság egy Rendelet létrehozására irányuló Javaslato¹⁸⁸ nyújtott be 2013. március 27-én az Europol jogalapjának megváltoztatása érdekében, mely a tagállamok részéről jelentős ellenállást, éles kritikát váltott ki. Az ellenállást leginkább az váltotta ki, hogy az eredeti javaslat szerint a tervezett rendelet nem csak az Europol jövőjére lett volna kihatással, hanem a CEPOL önállóságát is jelentősen befolyásolta volna, alapjaiban megváltoztatva ezáltal az európai bűnüldözési képzési/továbbképzési rendszer eddigi kimunkált rendszerét. Emellett a Javaslóban megjelent egy-két olyan fordulat (például „nyomozásokat hajt végre” 4. cikk (1) (c) pontja), melyek – az operatív jelleg erősítése miatt – jelentős kihatással lehetnek az Europol jövőbeni szerepének alakulására. A politikai és szakmai konzultációk eredményeképpen 2016 májusában fogadták el a Bűnüldözési Együttműködés Európai Ügynöksége (Europol) alapját képező rendeletet¹⁸⁹ (továbbiakban Rendelet).

Az EUMSZ 88. cikke alapján az Europol feladata, hogy támogassa és erősítse a tagállamok rendőri hatóságainak és egyéb bűnüldöző szolgálatainak tevékenységét, valamint a közöttük folytatott kölcsönös együttműködést a két vagy több tagállamot érintő bűncselekmények és a terrorizmus, valamint az uniós politikák alkalmazási körébe tartozó közös érdekeket sértő bűnözési formák megelőzése és üldözése terén.

Az EUMSZ 88. § (2) alapján az Europol felépítését, működését, tevékenységi területét és feladatait rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott rendeletekben az Európai Parlament és a Tanács határozza meg. E feladatok a következőket foglalhatják magukban:

¹⁸⁸ Javaslát az Európai Parlament és a Tanács Rendelete A Bűnüldözési Együttműködés És Képzés Európai Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB és 2005/681/IB határozatok hatályon kívül helyezéséről Brüsszel, 2013. március 27. COM (2013) 173 final, 2013/0091 (COD)

¹⁸⁹ A Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/794. rendelete (2016. május 11.) a Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről

- az információk, így különösen a tagállamok vagy harmadik országok hatóságai, illetve az Unión kívüli szervezetek által szolgáltatott információk összegyűjtése, tárolása, feldolgozása, elemzése és cseréje;
- a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságaival közösen vagy közös nyomozócsoportok keretében végzett nyomozati és operatív tevékenységek összehangolása, megszervezése és végrehajtása, adott esetben az Eurojusttal kapcsolatot tartva;
- e rendeletek határozzák meg azokat az eljárásokat, amelyek szerint az Európai Parlament – a nemzeti parlamentekkel közösen – ellenőrzi az Europol tevékenységét;
- az Europol által végzett operatív cselekményeket annak a tagállamnak a hatóságaival kapcsolatot tartva és velük egyetértésben kell végrehajtani, amelynek területét ezek a cselekmények érintették. Kényszerítő intézkedések alkalmazására kizárólag a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok jogosultak.

Az Europol célja, hatásköre és feladatai

Az Europol jogalapját képező Rendelet 3. cikke értelmében az Europol célja az, hogy támogassa és megerősítse a tagállamok illetékes hatóságainak fellépését és kölcsönös együttműködésüket a két vagy több tagállamot érintő súlyos bűncselekmények, a terrorizmus és az uniós politikák alkalmazási körébe tartozó közös érdekeket sértő, a Rendelet I. sz. mellékletében felsorolt bűncselekményformák megelőzése és az azok elleni küzdelem terén. Ezen túlmenően az Europol céljai a kapcsolódó bűncselekményekre is kiterjednek.¹⁹⁰

¹⁹⁰ Kapcsolódó bűncselekménynek minősül:

- a) az Europol hatáskörébe tartozó bűncselekmények elkövetéséhez szükséges eszközök megszerzése érdekében elkövetett bűncselekmények;
- b) az Europol hatáskörébe tartozó bűncselekmények elkövetésének megkönnyítése vagy végrehajtása érdekében elkövetett bűncselekmények;
- c) az Europol hatáskörébe tartozó bűncselekményekkel összefüggésben az azokat elkövetők büntetlenségének biztosítása érdekében elkövetett bűncselekmények.

Az EUMSZ 88. cikk (1) bekezdésében foglalt feladatmeghatározás ki-fejtéseként a Rendelet 4. cikke alapján az Europol fő feladatai a következők:

- az információk és bűnüldözési operatív információk összegyűjtése, tárolása, feldolgozása, elemzése és cseréje;
- a tagállamok illetékes hatóságainak haladéktalan értesítése minden velük kapcsolatos információról, valamint az őket érintő bűncselekmények közötti kapcsolatokról a 7. cikkben említett nemzeti egységek útján;
- a tagállamok illetékes hatóságaival közösen végrehajtott fellépések, vagy közös nyomozócsoportok keretében végrehajtott fellépések, adott esetben az Eurojusttal együttműködve nyomozások és operatív tevékenységek koordinálása, szervezése és végrehajtása a tagállamok illetékes hatóságai fellépéseinek támogatása és megerősítése érdekében;
- részvétel közös nyomozócsoportokban, valamint javaslattétel azok felállítására;
- információk és elemzési támogatás nyújtása a tagállamoknak a nagyszabású nemzetközi eseményekkel kapcsolatban;
- fenyegetettség-értékelések, stratégiai és operatív elemzések, valamint általános helyzetjelentések készítése;
- bűnmegelőzési módszerekkel, nyomozati eljárásokkal, valamint műszaki és bűnügyi tudományos módszerekkel kapcsolatos szakismeret fejlesztése, megosztása és előmozdítása, valamint tanácsadás nyújtása a tagállamok számára;
- a tagállamok határokon átnyúló információcserével kapcsolatos tevékenységeinek, a határokon átnyúló műveleteinek és nyomozásainak, valamint a közös nyomozócsoportoknak a támogatása, többek között operatív, technikai és pénzügyi segítségnyújtás révén;
- a céljai körébe tartozó területeken, a rendelkezésére álló személyi és költségvetési erőforrásoktól függően speciális képzés biztosítása

- és – többek között pénzügyi – segítség nyújtása a tagállamok számára képzések megszervezéséhez, az EU Bűnüldözési Képzési Ügynökségével (CEPOL) együttműködésben;
- együttműködés az EUMSZ V. címe alapján létrehozott uniós szervezetekkel és az OLAF-fal, mégpedig elsősorban információcsere útján és azáltal, hogy elemzési támogatást nyújt a hatásköreikbe tartozó területeken;
 - tájékoztatás és segítség nyújtása az EUMSZ alapján létrehozott uniós válságkezelő struktúráknak és misszióknak az Europol 3. cikkben meghatározott céljai körébe tartozó területeken;
 - az Europol céljai körébe tartozó egyes bűncselekménytípusok elleni küzdelem céljából speciális szakértelemmel rendelkező uniós központok kialakítása, különös tekintettel a Számítástechnikai Bűnözés Elleni Európai Központra;
 - a tagállamoknak az I. mellékletben felsorolt azon bűncselekményformák megelőzésére és az azok elleni küzdelemre irányuló fellépéseinek a támogatása, amelyek elősegítésére, támogatására vagy elkövetésére az internet felhasználásával került sor.¹⁹¹

Mindezen fő feladatok mellett még az alábbi feladatokat határozza meg a Rendelet:

- stratégiai elemzések és fenyegetettség-értékelések készítése, hogy támogassa a Tanácsot és a Bizottságot a bűnözés elleni küzdelem uniós stratégiai és operatív prioritásainak a meghatározásában, valamint e prioritások operatív végrehajtásának támogatása;
- stratégiai elemzések és fenyegetettség-értékelések szolgáltatása az operatív tevékenységekhez nemzeti és uniós szinten rendelkezésre

¹⁹¹ Ennek keretében például a tagállamokkal együttműködve tájékoztatja az érintett online szolgáltatókat azon internetes tartalmakról, amelyek révén az említett bűncselekményformák elősegítésére, támogatására vagy elkövetésére sor kerül, mégpedig annak érdekében, hogy a szolgáltatók önkéntesen mérlegelhessék, hogy az említett internetes tartalmak összeegyeztethetők-e a szolgáltatási feltételeikkel.

álló erőforrások eredményes és hatékony felhasználásának megkönnyítése, valamint e tevékenységek támogatása céljából;

- az euróhamisítás elleni küzdelem központi hivatalaként eljárás a 2005/511/IB tanácsi határozatnak (20) megfelelően, valamint a tagállamok illetékes hatóságai által vagy közös nyomozócsoportok keretében az euróhamisítás elleni küzdelem érdekében végrehajtott intézkedések koordinálásának ösztönzése, adott esetben uniós szervekkel és harmadik országbeli hatóságokkal együttműködve.

Fontos annak kihangsúlyozása, hogy feladatai elvégzése során az Euro-pol nem alkalmaz kényszerintézkedéseket.

Az Europol Stratégia 2016–2020 az ügynökség számára az alábbi 3 főbb célkitűzést fogalmazza meg:

1. Az Europol váljék az EU bűnügyi információs központjává, biztosítva a tagállami bűnüldöző hatóságok számára az információcserélő kapacitást. Ennek tükrében az alábbi 3 fő irányvonal jelenik meg az Europol tevékenységében:
 - a. a már meglévő információs struktúra újraértékelése a Rendelet tükrében;
 - b. gyors, megbízható, megszakíthatatlan elsővonalas válaszadás;
 - c. erősíteni és szélesíteni az együttműködési hálózatot.
2. Az Europol nyújtsa a leghatékonyabb műveleti támogatást és szakértelmet a tagállami nyomozásokhoz azáltal, hogy a szolgáltatások átfogó portfólióját fejleszti, építi ki. Ennek eszközei a teljesség igénye nélkül: elemzői kapacitás (stratégiai és operatív) szakpolitikai ciklus, EMPACT projektek, szimulációs központ, szakértői központok (EC3), forenzikus és technikai támogatás, stb.
3. Az Europol váljék egy eredményesen működő szervezetté, hatékony irányítási politikával, döntésekkel és jó hírnévvel.

Europol nemzeti egységek

A tagállamok szorosan együttműködnek az Europollal annak érdekében, hogy az uniós ügynökség a fent felsorolt feladatait el tudja látni. Az együttműködés fő záloga a nemzeti egységekben rejlik.

Minden tagállam létrehoz vagy kijelöl egy nemzeti egységet, amely összekötő szervként jár el az adott tagállam illetékes hatóságai és az Europol között, és amelynek szervezeti felépítését, személyzetét az egyes tagállamok határozzák meg, összhangban nemzeti jogukkal. Ennek az élére, az egység vezetésére minden tagállam kinevez egy tisztviselőt. A tagállamok feladata annak biztosítása, hogy e nemzeti egység megfelelő hatáskörrel rendelkezzen feladatai ellátására, különösen, hogy hozzáféréssel rendelkezzen a nemzeti bűnüldözési adatokhoz és az Europollal való együttműködéshez szükséges más releváns adatokhoz. Hazánkban ez a nemzeti egység a NEBEK szervezeti struktúrájában lévő Europol Nemzeti Iroda.

A tagállamok az általuk megállapított feltételek szerint – amelyek magukban foglalják a nemzeti egység előzetes bevonását is – engedélyezhetik az illetékes hatóságaik és az Europol közötti közvetlen kapcsolatfelvételt is. Ebben az esetben az Europol megküldi a nemzeti egységnek az illetékes hatósággal kicserélt valamennyi információt, kivéve, ha a nemzeti egység jelzi, hogy nem szükséges megkapnia azokat.

A nemzeti egységek főbb feladatai:

- az Europol rendelkezésére bocsátják a céljai teljesítéséhez szükséges információkat, így többek között az olyan bűncselekményformákkal kapcsolatos információkat, amelyek megelőzését és amelyek elleni küzdelmet az EU prioritásnak tekinti;
- biztosítják az Europol és valamennyi érintett illetékes hatóság közötti hatékony kommunikációt és együttműködést;
- az Europol tevékenységeit ismertebbé teszik;
- biztosítják a nemzeti jogszabályok betartását az Europol felé történő információszolgáltatás során.

A tagállamok kötelesek az Europol rendelkezésére bocsátani az információkat, kivéve, ha

- az ellentétes az érintett tagállam alapvető biztonsági érdekeivel;
- veszélyeztetné a folyamatban levő nyomozások sikerét vagy személyek biztonságát;
- a nemzetbiztonság terén a hírszerző szolgálatokra vagy konkrét hírszerzési tevékenységekre vonatkozó információk közlését jelentené.

Összekötő tisztviselők

Minden nemzeti egység legalább egy összekötő tisztviselőt kijelöl az Europolhoz,¹⁹² akit megilletnek a feladata ellátásához szükséges kiváltságok és mentességek.

Az összekötő tisztviselők alkotják a nemzeti összekötő irodákat az Europolnál, és a nemzeti egységük utasításai szerint képviselik ez utóbbi érdekeit az Europolon belül a kijelölő tagállam nemzeti jogának és az Europol működésére vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően. Az összekötő tisztviselők biztosítják az élő kapcsolatot az Europol hágai központja és a 28 nemzeti egység között.

Az összekötő tisztviselők segítik az Europol és a tagállamuk közötti információcserét, valamint – a nemzeti jogukkal összhangban – segítik a tagállamuk és más tagállamok összekötő tisztviselői, harmadik országok és nemzetközi szervezetek közötti információcserét is. Az Europol teljes körű tájékoztatásban részesíti az összekötő tisztviselőket valamennyi tevékenységéről, és biztosítja, hogy részt vegyenek azokban, amennyiben ez feladataik ellátásához szükséges.

¹⁹² Amennyiben a Rendelet eltérően nem rendelkezik, az összekötő tisztviselőkre a kijelölő tagállam nemzeti joga vonatkozik.

A jelenleg 220 főnyi összekötő tisztviselő olyan hálózatot alkot, mely jelentősen elősegíti az információcserét, támogatja és koordinálja a folyamatban lévő nyomozásokat. Az Europolnál több nem EU-s állam és nemzetközi szervezet összekötője is működik együttműködési megállapodások alapján (így például: Ausztrália, Kanada, Kolumbia, Norvégia, Svájc, Interpol).

Európai Biztonságos Hálózat (ESN) – Kommunikációs infrastruktúra

Európai Biztonságos Hálózat (European Safety Network, a továbbiakban: ESN): az Europol által fenntartott, az Europol, a tagállamok, valamint az Europolal együttműködési megállapodást kötött harmadik felek között biztonságos kapcsolattartást és információcserét biztosító titkosított informatikai rendszer. Ezen rendszer biztonsága az Europol kiemelt prioritása, mivel ez képezi az alapját a bizalom fenntartásának az együttműködő államokkal és egyéb szervezetekkel.

Ez a hálózat egy hatékonyan működő, megbízható, technikailag állandóan fejlesztés alatt álló biztonságos távközlési struktúra, mely megkönnyíti az operatív és stratégiai információk tárolását, elemzését, valamint másokkal történő megosztását. A rendszer biztonsága érdekében a legszigorúbb adatvédelmi és adatbiztonsági szabványokat alkalmazzák a működése során. Az Europol – a tagállamokkal együttműködésben – megfelelő ellenőrzési mechanizmusokat hozott létre, amelyek lehetővé teszik a személyes adatok feldolgozására használt számítógépes adat- fájlokból való lekérdezések jogszerűségének ellenőrzését.

Ez a biztonságos kommunikációs infrastruktúra 3 fő bázison nyugszik:

1. EIS: Europol Információs Rendszer (European Information System);
2. SIENA;
3. EPE: Europol Szakértői Platformja (European Platform for Experts).

A 2005-ben létrehozott EIS feladata a különböző tagállamok és harmadik felek által szolgáltatott adatok közötti egyezések észlelése. 2010 elején vezették be a rendszer új verzióját, melynek legfontosabb újítása a kezelési kódok automatizálása, valamint az automatikus adatfeltöltés tagállami bevezetésének támogatása volt. Az EIS kizárólag az Europol feladatainak teljesítéséhez szükséges adatok feldolgozására vehető igénybe. A tagállamokban a nemzeti egység felelős az EIS-sel való kommunikációért. A nemzeti egységek, az összekötő tisztviselők, az igazgató, az igazgatóhelyettesek és az Europol erre megfelelően felhatalmazott személyzete jogosultak az EIS-be adatokat közvetlenül bevinni, illetve abból adatokat lekérdezni. Az Europol akkor kérdezhet le adatokat, ha azok egy adott ügyben a feladatainak ellátásához szükségesek. A rendszerben lévő adatokat kizárólag az azokat bevívó fél módosíthatja, helyesbítheti vagy törölheti.

A SIENA egy új generációs eszköz, melynek kifejlesztésekor nagy hangsúlyt fektettek az adatvédelemre és a bizalmas adatkezelésre a bűncselekményekhez kapcsolódó operatív és stratégiai információk és bűnüldözési operatív információk gyors, biztonságos és felhasználóbarát cseréje során.

A 2010 novemberében beindított EPE célja az, hogy online együttműködést lehetővé téve biztonságos környezetet teremtsen a különböző bűnüldözési területek szakértői számára, lehetővé téve számukra, hogy saját közösségükön belül megosszák a tudást, a bevált gyakorlatokat és a bűncselekményekkel kapcsolatos nem személyes adatokat.

Speciális szakértelemmel rendelkező uniós központok

A Rendelet kiemelt feladatként határozta meg az Europol számára olyan speciális szakértői központok létrehozását, melyekkel hatékonyabban tud reagálni a bűnözésben bekövetkező újabb kihívásokra, fenyegetettségekre. Az alábbiakban 3 ilyen szakértői központot mutatunk be röviden.

Számítástechnikai Bűnözés Elleni Európai Központ (EC3)

Az Europol 2013-ban állította fel ezt a Központot azzal a céllal, hogy erősítse az EU területén a rendvédelmi szervek fellépését az egyre erősödő kiberbűnözéssel szemben, és megvédje az európai polgárokat, vállalkozásokat és kormányokat az online bűnözéstől. Létrehozása óta a központ szakértői részvételével több száz letartóztatás történt. Minden évben elkészíti az Internet Szervezett Bűnözés Elleni Fenyegetettség Értékelést (Internet Organised Crime Threat Assessment – IOCTA), mely összefoglalja a kiberbűnözés új kihívásait, új típusú fenyegetettségét.

Feladata:

- az EU tagállamainak és intézményeinek támogatása a nyomozásokhoz szükséges operatív és elemzői kapacitás kiépítésében;
- szoros együttműködés a nemzetközi partnerekkel az európai számítástechnikai bűnözés felszámolása érdekében.

Az EC3 három irányú megközelítést alkalmaz a kiberbűnözés elleni küzdelem során: forenzikus, stratégiai és műveleti.

A központ két forenzikus munkacsoporttal rendelkezik (digitális és dokumentációs), melyek tevékenysége egyaránt a műveleti támogatásra, kutatásra és fejlesztésre irányul.

Két stratégiai munkacsoportja van.

1. Az egyik a támogatási munkacsoport, mely a partneri kapcsolatok kiépítéséért, koordinációért, megelőzésért felelős.
2. A stratégiai és fejlesztési munkacsoport felelős a stratégiai elemzésért, a jogszabályalkotás és szakpolitika formálásáért, valamint a képzések fejlesztéséért.

A műveleti kapacitás területén a központ az alábbi 3 kiberbűncselekményre fókuszál:

Nagy Judit: Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

- internetes bűnözés;
- gyermekek online szexuális kizsákmányolása;
- pénzügyi csalások.

Főbb tevékenységi köre:

- bűnügyi információs központként szolgál;
- szakértői, koordinációs, valamint műveleti elemző kapacitásával segítséget nyújt a tagállamok által végzett nyomozásokhoz és műveletekhez;
- stratégiai-elemző termékeket készít a döntéshozatal elősegítése érdekében;
- elősegíti a tagállami képzést, valamint „összekötő kapocsként” szolgál a kiberbűnözés elleni küzdelemben részt vevő rendvédelmi szervek, privát szektor, az akadémia képviselői és más egyéb civil szervezet között;
- speciális technikai és digitális forenzikus támogatást nyújt a nyomozások és műveletek során.

Tevékenységeinek köre főként az alábbiakra terjed ki: rosszindulatú szoftverek, rendszerfeltörések, adathalászat, rendszerekbe történő illetéktelen behatolások, manipuláció, személyazonosság-lopások és fizetőeszközökkel összefüggő csalások, valamint a gyermekek elcsábítása és online szexuális kizsákmányolása elleni küzdelem.

Embercsempészség Ellenl Európái Központ (European Migrant Smuggling Centre – EMSC)

2016-ban alapították a Központot a nagymértékű irreguláris migrációs válság kezelésének elősegítése céljából. Elsődleges célja az, hogy segítséget

nyújtson az EU tagállamainak a szervezett embercsempészzel foglalkozó bűnszervezetek felszámolásához.

A központ 45 elemzője és szakértője az első évben elsősorban a dokumentumcsalások, az e-csempészés (embercsempészésről tartalom a közösi médiában) és a pénzügyi nyomozások területén dolgozott.

A Központ jelentős műveleti és stratégiai segítséget is nyújt a tagállamoknak, beleértve például nyomozó támogató csoportok, valamint elemző támogató csoportok bevetését is a műveletek során.¹⁹³

Európai Terrorizmus Elleni Központ (European Counter Terrorism Center – ECTC)

A terrorizmus jelensége nem új keletű, azonban elkövetési módszereiben, formáiban jelentős változások tapasztalhatóak az elmúlt néhány évben. Annak érdekében, hogy hatékony választ tudjon adni az Europol ezen új kihívásokra, 2016 januárjában létrehozták a Központot, amely műveleti és szakértői központként próbál megfelelni egy uniós szintű erőteljesebb fellépés igényének. Segíti az Europolt abban, hogy fokozottabban tudja támogatni a külföldi terrorista harcosok, a terrorizmusfinanszírozás (a terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program kidolgozása), az erőszakos szélsőséges online tartalom és a lőfegyverek tiltott kereskedelme elleni tagállami fellépéseket. Megkeresésre műveleti támogatást nyújt a tagállami nyomozásokban, és katalizálja a terrorizmus elleni küzdelemben részt vevő hatóságok közötti nemzetközi együttműködést. A rendelkezésre álló adatok összevetésével strukturált képet állít össze a terrorista hálózatokról. Az ECTC az egyetlen olyan központ Európában, ahol elemzési célból gyűjtik

¹⁹³ A Központ magában foglalja a Mare Közös Műveleti Csoportot (Joint Operational Team – JOT) is, mely 7 tagállam által delegált szakértőkből áll, akik direkt és azonnali információcserét folytatnak annak érdekében, hogy a Törökországból, Líbiából és Észak-Afrikából működő embercsempész hálózatokat felszámolják. Ennek keretében a Központ testreszabott elemzési termékeket készít, forenzikus és technikai támogatást nyújt, különféle Europol-adatbázisokban adategyezést vizsgál.

Nagy Judit: Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

össze az uniós és harmadik államok számára rendelkezésre álló terrorizmusellenes operatív információkat.¹⁹⁴

Az információcsere meggyorsítása és elősegítése érdekében a SIENA rendszeren belül létrehoztak egy külön eszközt a terrorizmus elleni információk cseréjére (SIENA CT), mely hálózatnak több, mint 45 terrorizmus elleni küzdelemben részt vevő hatóság (uniós és harmadik állambeli) a tagja.

Ebbe a Központba integrálták a már korábban felállított, a szélsőséges internetes tartalmakkal foglalkozó uniós egységet (Internet Referral Unit – EU IRU), amely az internetes nyomozás és a közösségimédia-elemzés terén biztosít támogatási kapacitást a tagállamoknak.

Az ECTC maximalizálja az Europol operatív, technikai és információcsere-kapacitásait, például azáltal, hogy közös keretet ad olyan, a korábbi években kialakított tevékenységeknek, mint az EU IRU mellett az Egyesült Államokkal folytatott, a terrorizmus finanszírozását nyomon követő programnak (TFTP), az Europol terrorizmussal foglalkozó elemzési adatállományainak és az európai bombaadatbázisnak. Az ECTC hozzáfér az uniós információs rendszerekhez és a pénzügyi hírszerző egységek hálózatához is.¹⁹⁵

Emellett az uniós tagállamok létrehoztak egy Terrorizmus Elleni Összekötőtiszti Csoportot (Counter Terrorism Joint Liaison Team – CT JLT) a határon átnyúló nyomozások elősegítése érdekében.

Az Europol stratégiai és operatív elemző kapacitása

Az elemzés az Europol egyik alapvető, legfontosabb tevékenysége, mely révén az elemzői esszenciális útmutatást és operatív támogatást nyújtanak a tagállamok által végzett nyomozásokhoz a legmodernebb módszertanok alapján.

¹⁹⁴ Például a külföldi harcosok adatbázisa 5990 gyanúsított adatait tartalmazza (Europol Review 2016).

¹⁹⁵ Stauber Péter: A terrorizmus elleni küzdelem nemzetközi intézményi és jogi kerete PhD-értekezés. Pécsi Tudományegyetem ÁJK Doktori Iskola. 2017. 234. o.

Stratégiai elemzések

A stratégiai elemzés fogalma a Rendelet 2. cikkének értelmező rendelkezése alapján: „*valamennyi olyan módszer és technika, amely révén információkat gyűjtenek, tárolnak, kezelnek és értékelnek egy olyan büntetőpolitika támogatása és fejlesztése céljából, amely hozzájárul a bűncselekmények eredményes és hatékony megelőzéséhez és az ellenük való eredményes és hatékony küzdelemhez*”. Stratégiai elemzései révén az Europol kulcsfontosságú információs termékeket nyújt, amelyek átfogó képet és előrejelzéseket biztosítanak az EU területén zajló bűnözői és terrorista tevékenységekkel kapcsolatban.

Súlyos Szervezett Bűnözés Általi Fenyégetettség Értékelés – SOCTA

A Hágai Program felhívta az Europol-t, hogy 2006. január 1-jei hatállyal a szervezett bűnözés súlyos formáira vonatkozó fenyegetés-értékeléssel váltsa fel a korábbi, a szervezett bűnözés állapotáról szóló helyzetjelentést. Ez utóbbi egy statikus, reaktív jelentés volt, míg az OCTA (Organized Crime Threat Assessment – Szervezett Bűnözés Általi Fenyégetettség Értékelés) egy proaktív, műveleti jellegű következtetés és értékelés.

A SOCTA az Europol által készített legfontosabb stratégiai elemzési dokumentum. Ez az a dokumentum, amelynek alapján az EU megállapítja prioritásait és ajánlásait a szervezett bűnözés ellen Európában vívott küzdelem terén. A bűnügyi operatív információkon alapuló rendészet elveivel összhangban kidolgozott OCTA-t úttörő jelentőségű projektként ismerték el, mely olyan innovatív koncepciókat – mint például a bűnözési gócpontok és a szervezett bűnözői csoportok tipológiája – vezetett be, amelyeket politikai, bűnüldözési és tudományos szinten is elfogadtak és bevezettek.¹⁹⁶

2013-tól SOCTA (Serious Organized Crime Threat Assessment – Súlyos Szervezett Bűnözés Általi Fenyégetettség Értékelés) néven jelenik

¹⁹⁶ Europol Szemle Általános Jelentés az Europol tevékenységéről 2011.

Nagy Judit: Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

meg a fenyegetettségek értékelése. A „súlyos” jelző beemelésével átfogóbb képet kapunk az EU-t fenyegető kriminális cselekményekről, az EU-ban jelenleg működő – SOCTA által becsült – közel 5000 szervezett bűnözői csoport tevékenységéről.

A SOCTA jelenti a kiindulópontját az EU Szakpolitikai Ciklusnak (EU Policy Cycle) is.

A Terrorizmus helyzetéről és tendenciáiról szóló uniós jelentés – TE-SAT

Az Europol 2007 óta évente TE-SAT néven a terrorizmus helyzetéről és tendenciáiról szóló uniós jelentést készít, mely bűnüldözési szempontból tájékoztatja az Európai Parlamentet és a Tanácsot a terrorizmus EU-ban tapasztalható jelenségéről. A TE-SAT az uniós tagállamok és a nem uniós országok, valamint a partnerszervezetek, például az Eurojust által nyújtott információkon alapuló nem minősített dokumentum.

A TESAT az alapján sorolja be a különböző terrorcselekményeket, hogy azokat milyen indítatásból követik el, vagy próbálják meg elkövetni. A TE-SAT az uniós tagországok jelentései alapján öt kategóriát különböztet meg: az iszlám szélsőséges értelmezésén alapuló iszlamista; a „*nemzeti-felszabadító harcot*” hirdető, politikai önrendelkezésért küzdő szeparatista; a marxista-leninista elveket valló, illetve az anarchista beállítottságú szélsőbaloldali; az általában véve a nemzeti szocializmus mentén szerveződő szélsőjobbaldali; valamint az állatjogi és környezetvédő aktivistákhoz köthető single issue (tematikus) terrorizmust. Ezen felül számba veszi azokat a terrorcselekményeket is, amelyeket egyetlen kategóriába sem tudtak besorolni („not specified”).¹⁹⁷

¹⁹⁷ Répási Béla Krisztián: Az Európai Unió terrorfenyegetettsége a 21. század elején PhD-értekezés. NKE Hadtudományi Doktori Iskola. 2016.

Forrás: http://archiv.hhk.uni-nke.hu/uploads/media_items/repasi-bela-krisztian-az-europai-unio-terrorfenyegetettsege-a-21_-szazad-elejen.original.pdf

Internet szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékelés – IOCTA

Az EC3 Központ által készített éves jelentés, mely a kibertérhez kapcsolódó szervezett bűnözés helyzetének, trendjeinek elemzésén túlmenően ajánlásokat is megfogalmaz a rendvédelmi szervek számára, amelyek segítségével sikeresen, változatos és rugalmas módszereket alkalmazva léphetnek fel a folyamatosan fejlődő, transznacionális jellegű kiberbűnözés ellen.

Operatív elemzések

Az operatív elemzés fogalma a Rendelet 2. cikkének értelmező rendelkezése alapján: *”valamennyi olyan módszer és technika, amely révén információkat gyűjtenek, tárolnak, kezelnek és értékelnek a bűnügyi nyomozások támogatása céljából”*.

Operatív elemzések céljából végzett adatkezelést operatív elemző projektek (Analysis Project – AP) formájában kell végezni.

Az elemzés minden modern, bűnügyi operatív információn alapuló bűnüldözési tevékenység sarokköve, döntő fontosságú az Europol valamennyi tevékenysége szempontjából. Elemzési képességei a bűnüldözés igényeihez igazított fejlett technológián alapulnak. Az Europol által alkalmazott elemzők a legkorszerűbb módszereket és technikákat használják, amelyek segítenek azonosítani a hiányzó kapcsolatokat a határokon átnyúló uniós nyomozásokban.

Ezekkel az elemzési projektekkel (korábban fókuszpontoknak hívták őket) az Europol szakértői segítséget tudnak nyújtani az uniós bűnüldöző hatóságoknak és más partner szervezetnek a szervezett bűnözés és terrorizmus elleni küzdelemhez az alábbiak révén:

- kapcsolódó információk elemzése annak érdekében, hogy minél strukturáltabb és konkrétabb információ álljon rendelkezésre;
- az ügyekben érintett partnerek részére operatív megbeszélések szervezése, kezdeményezése;

- szakértelem és képzés biztosítása a bűnüldöző hatóságok részére az ügyek felderítése és ismeretek cseréje érdekében;
- Europol mobil iroda telepítése a helyszíni operatív műveletekhez, biztosítva a közvetlen hozzáférést az Europol adatbázisaihoz;
- támogatás nyújtása az igazságügyi együttműködés során, valamint egyéb, a nyomozások során felderített kapcsolódó bűncselekmények (például pénzmosás) elleni küzdelemhez.

Az elemzési projektek az Europol Elemzési Rendszerében (Europol Analysis System – EAS) helyezkednek el – amely egy információkezelési rendszer –, és bizonyos bűncselekmény-területekre fókuszálnak áru alapon, tematikusan vagy pedig regionális aspektusban (például kábítószer-kereskedelem, iszlám terrorizmus, olasz szervezett bűnözés).

Néhány példa az elemzési projektre:¹⁹⁸

1. AP Twins („Ikrek” elemzési projekt): támogatja a gyermekek szexuális kizsákmányolásával és zaklatásával kapcsolatos mindenfajta bűncselekmény megelőzését, az ellenük való küzdelmet.
2. AP ITOC: támogatja az Olaszországból származó maffia struktúrában működő szervezett bűnözői csoportok által végrehajtott bűncselekmények nyomozását.
3. AP Monitor: ennek az elemzési projektnak a tárgya a motoros bandák (például Hells Angels, Bandidos) által elkövetett bűncselekmények nyomozásának elősegítése.
4. AP TFTP: a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos mindenemű bűncselekmény felderítését célozza.
5. AP Cola: azon nyomozásokat segíti, melyek olyan szervezett bűnözői csoportok felderítésére irányulnak, melyek gyanúsíthatóak kokain termelésével, szállításával és árusításával.

¹⁹⁸ A kézirat lezárásakor 29 elemzési projekt működött.

Forrás: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects>

6. AP Copy: támogatja a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos bűncselekmények elleni fellépést. Ide tartozik a hamisított termékek kereskedelmével, előállításával foglalkozó bűnözői hálózatok felderítéséhez nyújtott segítség – az egyes dohánytermékek (cigaretta, szivar, szivarka) kivételével –, továbbá az online „kalózkodás” is.
7. AP Smoke: szakterülete a jövedéki termékek (például dohánytermékek) jogellenes gyártása, csempészete és kereskedelme elleni támogatás a tagállami bűnüldöző hatóságok számára.
8. AP MTIC: segítséget nyújt a határokon átnyúló ÁFA-csalások elkövetésében részt vevő szervezett bűnözői hálózatok felderítéséhez és az ellenük történő hatékony fellépéshez, továbbá az ÁFA-csalások elkövetéséből realizált vagyoni előny felderítéséhez, elvonásához. Az MTIC típusú (Missing Trader Intra Community Fraud, azaz eltűnő vagy hiányzó kereskedő közbeiktatásával elkövetett) csalások felderítéséhez nyújtott támogatás központi eleme a projekt tevékenységének, amely az adóra elkövetett költségvetési csalás elterjedt formája. Az MTIC típusú csalás a kapcsolt vállalatok láncolatán keresztül valósulhat meg, amikor az elkövetők árut vagy szolgáltatást értékesítenek egyik tagállamból a másikba, kihasználva azt a tényt, hogy a határokon átnyúló legitim ügyleteket nem terheli hozzáadott értékadó (ÁFA), majd a belföldi értékesítéshez kapcsolódó ÁFA-t nem, vagy csak kisebb mértékben vallják, illetve fizetik be a költségvetésbe.
9. AP Sustrans: az egyik legrégebbi és legszélesebb spektrumú elemzési projekt az Europolnál. Feladata a transznacionális bünszervezetek pénzmosási tevékenységének leleplezése, az ellenük való eredményes fellépés támogatása. Egy páneurópai platform létrehozásával valószínűsítik meg, amely integrált pénzügyi adatok (például folyamatban lévő vizsgálatok, gyanús tranzakciós jelentések, készpénzes lefoglalások, nemzetközi átutalások) integrálására, feldolgozására és elemzésére szolgál. Mind a 28 uniós tagállam, továbbá több mint 50 Europol harmadik partner is része a projektnek.

Az Europol műveleti tevékenységei

1. Műveleti Központ: Az Europol egyik legfontosabb célja, hogy állandó készenléti (24/7) operatív támogatást nyújtson az EU bűnüldöző hatóságainak. Ennek egyik eszköze a nagy biztonságú 24/7 Műveleti Központ (melyben több mint 30 szakértő és elemző dolgozik), mely az Europol, a tagállamok és harmadik felek közötti bűnüldözéssel kapcsolatos információcsere általános központi fórumaként működik a hét minden napján, a nap 24 órájában.
2. Mobil iroda: A műveleti támogatás másik lényeges eleme a Mobil iroda, mely élő kapcsolatot tesz lehetővé az Europol központi adatbázisaival és szakértői platformjaival a műveleti támogatás tagállamokra történő kiterjesztésével. Ez a nagy teljesítményű mobiliroda-alkalmazás lehetővé teszi az Europol tisztviselői számára, hogy a legmagasabb szintű biztonsági szabványokat alkalmazva távolról hozzáférjenek az információ-lekérdezési és -elemzési eszközök teljes köréhez. 2010-ben az Europol óriási fejlesztéseket végzett mobil irodai alkalmazása terén, mely révén jóval nagyobb rugalmasságra és bevetési sebességre tett szert.
3. Forenzikus támogatás: Az Europol műveleti támogatási körébe tartozik még a fentiekén kívül a kriminalisztikai/technikai támogatás nyújtása (például kreditkártyák kriminalisztikai elemzése), mobil kriminalisztikai egység helyszíni támogatása (mobile forensic IT kit).
4. Elemzési, pénzügyi, szervezési és képzési műveleti támogatás: operatív elemzések készítése, operatív ülésekhez biztosított pénzügyi támogatás, nyomozások pénzügyi támogatása (például euróhamisítás esetében), operatív ülések megrendezése, videokonferenciák megszervezése és egyéb koordinációs tevékenységek. Képzések

szervezése, támogatása, a bűnmegelőzés érdekében figyelemfelhívó kampányok, programok szervezése, a társadalmi tudatosság erősítése.¹⁹⁹

5. Részvétel közös nyomozócsoportokban: A Rendelet 5. cikke lehetőséget ad arra, hogy az Europol személyzete részt vehet az Europol céljai körébe tartozó bűncselekményekkel foglalkozó közös nyomozócsoportok tevékenységeiben. A közös nyomozócsoportok létrehozásáról szól megállapodásokban meg kell határozni az Europol személyzetének a csoportban való részvételéhez kapcsolódó feltételeket, ideértve a felelősségre vonatkozó szabályokat is. Az Europol személyzete – a közös nyomozócsoport működési helye szerinti tagállam jogának keretein belül – támogathatja a közös nyomozócsoport összes tevékenységét, valamint a közös nyomozócsoport tagjai közötti információcserét. Az Europol közös nyomozócsoportokban részt vevő személyzete e rendelettel összhangban a csoport valamennyi tagjának megadhatja az Europol által a Rendelet 18. cikk (2) bekezdésében²⁰⁰ meghatározott célok eléréséhez kezelt szükséges információkat. Az Europolnak erről egyidejűleg tájékoztatnia kell a csoportban képviselt tagállamok nemzeti egységeit, va-

¹⁹⁹ Például az European Cyber Security Month (ECSM) 2017 – Európai Kiberbiztonsági Hónap 2017., „NoMoreRansom” Program

²⁰⁰ (2) Személyes adatok kizárólag az alábbi célokból kezelhetők:

- a) az alábbiakra vonatkozó adatok közötti összefüggések vagy más releváns kapcsolatok azonosítása céljából végzett keresztellenőrzés:
 - I. olyan személyek, akiket az érintett tagállamok nemzeti jogának értelmében olyan bűncselekmény elkövetésével vagy olyan bűncselekmény elkövetésében való részvétellel gyanúsítanak, amely az Europol hatáskörébe tartozik, vagy akiket ilyen bűncselekményért elítéltek;
 - II. olyan személyek, akikkel kapcsolatban tényszerű jelek vagy megalapozott indokok alapján feltételezhető, hogy az Europol hatáskörébe tartozó bűncselekményt fognak elkövetni;
- b) stratégiai vagy tematikus elemzések;
- c) operatív elemzések;
- d) a tagállamok, az Europol, az egyéb uniós szervek, a harmadik országok és a nemzetközi szervezetek közötti információcsere elősegítése.

lamint azokat a tagállamokat, amelyek az információkat szolgáltatják. Fenti célok elérése érdekében – az információkat szolgáltató tagállam hozzájárulásával és felelőssége mellett és az e rendeletben megállapított feltételekkel – kezelheti a személyzete által a közös nyomozócsoport résztvevőjeként megszerzett információkat. Ha az Europol okkal vélheti, hogy a közös nyomozócsoport felállítása hozzáadott értéket képviselne a nyomozásban, erre javaslatot tehet az érintett tagállamoknak, és intézkedéseket hozhat arra, hogy támogassa őket a közös nyomozócsoport felállításában.

6. A Kiberbűnözés Elleni Közös Fellépés Munkacsoport (Joint Cybercrime Action Taskforce – J-CAT) létrehozása: A számítástechnikai bűnözés nem ismer határokat, és a bűnözők mindig újabb és újabb metódusokat, elkövetési módokat találnak ki a polgárok, vállalkozások és a kormányzati szféra megkárosítása érdekében. A bűnüldöző hatóságoknak ezért közös az „ellenséges célcsoport”, ezért az ellenük való fellépés koordinált és nemzetközi megközelítést igényel. Ennek egyik eszköze a 2014-ben az EC3-as Központ keretében létrehozott munkacsoport, mely segíti az EU-n belüli és azon kívüli fellépést a kiberbűnözéssel szemben.

Az Europolnak a bűnügyi nyomozások megindítására vonatkozó megkeresése

A Rendelet 6. cikke alapján olyan konkrét esetekben, amikor az Europol úgy véli, hogy bűnügyi nyomozást kell indítani valamely, az Europol céljai körébe tartozó bűncselekménnyel kapcsolatban, az Europol a nemzeti egységek útján a bűnügyi nyomozás megindítása, lefolytatása vagy koordinálása céljából megkeresi az érintett tagállamok illetékes hatóságait. A nemzeti egységek haladéktalanul értesítik az Europolit a tagállamok illetékes hatóságainak a megkeresésre vonatkozó határozatáról. Amennyiben valamely tagállam illetékes hatóságai úgy határoznak, hogy nem tesznek eleget

az Europol megkeresésének, haladéktalanul, de lehetőleg a kérés kézhezvételétől számított egy hónapon belül tájékoztatják az Europolit a döntésük indokairól. Az indokolástól azonban el lehet tekinteni, ha az

- ellentétes az érintett tagállam alapvető biztonsági érdekeivel; vagy
- a folyamatban levő nyomozások sikerét vagy személyek biztonságát veszélyeztetné.

Az Europol haladéktalanul értesíti az Eurojustot valamennyi megkeresésről, valamint a tagállamok illetékes hatóságainak valamennyi határozatáról.

Az Europol külső együttműködése

A Rendelet 23. cikke alapján, amennyiben az a feladatai ellátásához szükséges, az Europol együttműködési kapcsolatokat létesíthet és tarthat fenn uniós szervekkel – e szervek célkitűzéseivel összhangban –, harmadik országok hatóságaival, nemzetközi szervezetekkel és magánfelekkel.

Ennek alapján az Europol számos uniós partnerrel, harmadik országokkal és nemzetközi szervezetekkel működik együtt, a velük folytatott információcsere együttműködési megállapodások alapján történik. A megállapodások az együttműködés jellegét tekintve kétféleképpen lehetnek:

- a stratégiai megállapodások a személyes adatok kivételével mindenfajta információ cseréjét lehetővé teszik a két fél számára;²⁰¹
- míg az operatív megállapodások a személyes adatok cseréjét is megengedik.²⁰²

²⁰¹ Brazília, Kína, CEPOL, ECB, ECDC, EMCDDA, ENISA, eu-LISA, OHIM, OLAF, Oroszország, Törökország, Egyesült Arab Emírátságok, UNODC – United Nations Office on Drugs and Crimes, World Customs Organisation (WCO)

²⁰² Albánia, Ausztrália, Bosznia és Hercegovina, Kanada, Kolumbia, Dánia, Eurojust, former Yugoslav Republic of Macedonia, Frontex, Grúzia, Island, Interpol, Liechtenstein, Moldova, Monaco, Montenegró, Norvégia, Szerbia, Svájc, Ukrajna, Amerikai Egyesült Államok

Eurojust (Igazságügyi Együttműködési Egység)

Az Eurojustot a Tanács 2002/187/IB határozata hozta létre, amelyet a Tanács 2008. december 16-i 2009/426/IB határozata módosított (Eurojust Határozat). 2002-ben kezdte meg az uniós ügynökség a tevékenységét Hágában.

Az Eurojust célja az illetékes hatóságok közötti együttműködés javítása, különösen a kölcsönös nemzetközi jogsegély és az európai elfogatóparancs révén. Támogatja az illetékes hatóságokat a nyomozati és büntetőeljárások hatékonyságának javítása érdekében.

A 28 tagállam mindegyike magas beosztású nemzeti képviselőt delegál a Hágai székhelyű uniós ügynökségbe, akik tapasztalt ügyészek, bírák, vagy velük azonos hatáskörű rendőrtisztek lehetnek.

Az Ügynökség főbb feladatai:

- segítséget nyújt olyan nyomozati és büntetőeljárások során is, amelyek egy uniós tagállamot és egy EU-n kívüli harmadik országot érintenek;
- támogatást nyújt olyan eljárásokban, amelyek az Európai Közösség pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények kapcsán a tagállamok egyikének és a Bizottságnak a közreműködésével folynak;
- a nemzeti hatóságok közötti koordináció és együttműködés támogatása, illetve erősítése révén a nemzeti nyomozó hatóságok és ügyészségek hatékonyságát növeli a határokon átívelő, súlyos és szervezett bűncselekmények ügyeiben, és végső soron előmozdítja, hogy a bűncselekményt elkövetők felelősségre vonása gyorsan és eredményesen megtörténjék;
- felkérheti az illetékes tagállami hatóságokat, hogy rendeljenek el nyomozást vagy büntetőeljárást konkrét cselekmények tekintetében, hangolják össze a tevékenységeiket, hozzanak létre közös nyomozócsoportot, bocsássanak rendelkezésre minden olyan információ, amely feladatainak ellátásához szükséges;

- biztosítja az illetékes hatóságok közötti információcserét, és segíti a hatóságokat a koordináció és együttműködés lehető leghatékonyabb megvalósításában;
- logisztikai támogatást tud nyújtani a tagállamoknak, és lehetősége van arra is, hogy koordinációs értekezleteket készítsen elő vagy szervezzen meg különböző tagállamok igazságügyi és rendőri szervei között egyes jogi kérdések vagy gyakorlati problémák megoldása céljából;
- teljesíti a tagállamok illetékes nemzeti hatóságainak kéréseit;
- közreműködik a joghatósági összeütközések megoldásában, amikor több tagállam van abban a helyzetben, hogy az adott ügyben büntetőeljárást folytasson;
- megkönnyíti a nemzetközi igazságügyi instrumentumok végrehajtását, mint például az európai elfogatóparancs esetében;
- finanszírozást nyújt a közös nyomozócsoportok felállításához és operatív szükségleteihez is.

Munkája során az Eurojust szorosan együttműködik az Európai Igazságügyi Hálózattal, az Europolal és az OLAF-fal.

A Lisszaboni Szerződés az Eurojust és az igazságügyi együttműködés jövőjére nézve jelentős változásokra irányuló rendelkezéseket fogalmazott meg.

Az EUMSZ 85. cikk (1) bekezdés rendelkezései alapján az Eurojust feladata a két vagy több tagállamot érintő, illetve a közös alapokon való bűnüldözést szükségessé tevő súlyos bűncselekmények kivizsgálására, valamint az ezekkel kapcsolatos büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező nemzeti bűnüldöző hatóságok közötti megfelelő koordináció és együttműködés támogatása és erősítése a nemzeti hatóságok, illetve az Europol által végzett operatív cselekmények és az általuk szolgáltatott információk alapján.

Az EUMSZ továbbá előírja, hogy az Eurojust felépítését, működését, tevékenységi területét és feladatait rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott rendeletekben az Európai Parlament és a Tanács határozza meg. Ezen feladatok főként a következőket foglalhatják magukban:

- az illetékes nemzeti hatóságok által lefolytatandó nyomozások megindítása, illetve javaslattétel a nemzeti hatóságok által lefolytatandó bünvádi eljárások megindítására különösen az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények vonatkozásában;
- a nyomozások és bünvádi eljárások kezdeményezésének összehangolása;
- az igazságügyi együttműködés erősítése, többek között a joghatósági összeütközések feloldása, valamint az Európai Igazságügyi Hálózattal való szoros együttműködés révén.

Az EUMSZ 86. cikke alapján a Tanács az Eurojustból Európai Ügyészséget hozhat létre különleges jogalkotási eljárás keretében elfogadott rendeletekben az EU pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények üldözésére. Az Európai Ügyészség hatáskörrel rendelkezik – adott esetben az Europollal együttműködve – az EU pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények tettesének és részeseinek felkutatására, velük szemben a nyomozás lefolytatására és bíróság elé állításukra. Az ilyen bűncselekmények vonatkozásában a tagállamok hatáskörrel rendelkező bíróságai előtt a vádhatósági feladatokat az Európai Ügyészség látja el.

A Lisszaboni Szerződés eredményeként indultak meg a viták és tárgyalások az Eurojust reformjáról és vele párhuzamosan az Európai Ügyészség (European Public Prosecutor's Office – EPPO) létrehozásáról, mely jelentősen megosztotta az uniós tagállamokat.

A Bizottság 2013 júliusában jelentette meg a Büntető Igazságszolgáltatási Együttműködés Európai Ügynökségének (Eurojust) létrehozásáról

szóló rendelettervezetét.²⁰³ A Bizottság ebben a rendelettervezetében tovább kívánja fejleszteni az Eurojust eddigi tevékenységét, erősíteni szerepét és növelni hatékonyságát.

A tervezet főként az alábbi területeken kíván jelentősebb változtatásokat hozni:

- új vezetési struktúra létrehozása;
- a nemzeti tagok státuszának és jogkörének azonossá tétele;
- az Eurojust értékelésének kibővítése;
- az Eurojust és partnerei viszonyának pontos szabályozása;
- az Eurojust adatvédelmének megfelelő biztosítása.²⁰⁴

A Rendeletben történő szabályozás jelentős változást eredményezne, mivel a rendelet közvetlenül a hatályosul a nemzeti jogokban, és nem fordulhat elő az, hogy a tagállam nem, vagy jelentős késsedelemmel hajtja végre az abban foglaltakat.

Az Európai Parlament állampolgári jogi szakbizottsága 2017. szeptember 28-án adott zöld utat az Európai Ügyészség létrehozásának, október 5-én pedig a plenáris ülésen is megszavazták a képviselők. A határokon átnyúló korrupciós és csalási bűnesetek felgöngyöltését végző ügyészség 20 tagállam megerősített együttműködéseként jön létre.²⁰⁵ Miután sikerült – bár nem egyöntetűen – megegyezni az ügyészség szerkezetében, hatás- és feladatkörében, ezzel az Eurojust Rendelet körüli diszkussziók is hamarosan lezárulnak.

Az Eurojust tevékenysége számokban.²⁰⁶

²⁰³ Brüsszel, 2013. VII. 17. COM (2013) 535 final, 2013/0256 (COD)

²⁰⁴ Polt Péter: Az Eurojust és az Európai Ügyész Tendenciák, kérdések, alternatívák és lehetőségek. Habilitációs tézisek. PPKE-JÁK. Budapest, 2016.

Forrás: https://jak.ppke.hu/uploads/articles/757135/file/Polt_Peter_tezis.pdf

²⁰⁵ Részt vesz benne Ausztria, Belgium, Bulgária, Horvátország, Ciprus, Csehország, Észtország, Németország, Görögország, Olaszország, Finnország, Franciaország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Portugália, Románia, Szlovénia, Szlovákia és Spanyolország. A többi tagállam bármikor csatlakozhat az együttműködéshez.

²⁰⁶ Eurojust éves jelentése 2017.

1. 2016-ban 2306-ról 2550-re, azaz 10,6%-kal nőtt azon esetek száma, melyekben a tagállamok az Eurojust segítségét kérték. Ezek körében 258 esetben vontak be 3. államot is az együttműködésbe.
2. 302 koordinációs megbeszélést szervezett az Eurojust (25%-os növekedés), melyből 61 esetben 3. állam és 108 esetben az Europol képviselői is részt vettek.
3. 17 koordinációs központot hozott létre az ügynökség, melyből 5 esetben 3. állam és 7 esetben az Europol is részt vett.
4. 200 közös nyomozócsoport létrehozásához nyújtott segítséget az Eurojust (30%-os növekedés), melyből 128 esetben pénzügyi támogatást is rendelt.
5. 300 esetben nyújtott segítséget az európai elfogatóparancs végrehajtásához.

Frontex (Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség)

Az EU Tagállamainak Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökséget (Frontex) az EU Tanácsa 2004. október 26-án kelt 2077/2004. számú EK rendeletével hozta létre, tényleges működését 2005. május 1-jén kezdte meg Varsóban. Az ügynökség elsődleges feladata az volt, hogy a tagállamok közötti operatív szintű együttműködést koordinálja a külső határok kezelésének területén.

2015-ben a menekültválság eredményeképpen kialakult helyzet kezelése érdekében az Európai Tanács a 2015. június 25–26-i ülésén szélesebb körű összefogásra és erőfeszítésekre szólított fel az EU felé irányuló, korábban nem tapasztalt migrációs áramlatok átfogó megoldása érdekében, ideértve a határok igazgatásának megerősítését a növekvő vegyes migrációs áramlatok megfelelőbb kezelése céljából.

Az Európai Parlament és Tanács 2016. szeptember 14-én fogadta el az Európai Határ- és Parti Őrséget létrehozó 2016/1624. Rendeletet,²⁰⁷ mely alapvetően változtatta meg az ügynökség felépítését, működését, hatáskörét és lehetőségeit.

A Rendelet preambuluma kimondja, hogy az európai integrált határigazgatás eredményes végrehajtása érdekében létre kell hozni az Európai Határ- és Parti Őrséget. Az Őrséget el kell látni a szükséges pénzügyi és emberi erőforrásokkal, valamint eszközökkel. Az Európai Határ- és Parti Őrség magában foglalja:

- az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséget (elnevezése maradt Frontex)
- és a határigazgatásért felelős nemzeti hatóságokat, ideértve határel-ellenőrzési feladataiknak megfelelő mértékben a parti őrségeket is.

Az Őrség nemzeti szinten az információk, a kapacitások és rendszerek közös használatára, uniós szinten pedig az Ügynökség válaszára támaszkodik.

Az Európai Határ- és Parti Őrség célja: hogy biztosítsa a külső határon az európai integrált határigazgatást a külső határok átlépésének hatékony felügyelete érdekében, beleértve a külső határokon jelentkező migrációs kihívások és potenciális jövőbeli fenyegetések kezelését is.

A Frontex főbb feladatait a Rendelet 8. cikke (1) – (3) bekezdése ((1) bekezdés a) – u) pontjai) sorolja fel, melyek az alábbi főbb feladatcsoportok köré szerveződnek:

1. Kockázatelemzés: minden tevékenysége kockázatelemzésen alapul. Felméri azokat a kockázatokat, melyek az EU határbiztonságát

²⁰⁷ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/1624. Rendelete (2016. szeptember 14.) az Európai Határ- és Parti Őrségről és az (EU) 2016/399. európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 863/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 2007/2004/EK tanácsi rendelet és a 2005/267/EK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről

veszélyeztetik, képet alkotva azokról a mintázatokról és tendenciákról, amelyek az irreguláris migrációt és a több tagországot érintő bűnözést, többek között az embercsempészetet jellemzik a külső határok mentén. Megállapításait megosztja az uniós országokkal és a Bizottsággal, és felhasználja azokat saját tevékenységeinek megtervezésénél. (Például: a) a migrációs áramlatok nyomon követése és az integrált határigazgatás minden vonatkozását lefedő kockázatelemzés elvégzése; b) sebezhetőségi értékelés készítése, amely magában foglalja a fenyegetésekkel és kihívásokkal szembeni tagállami ellenálló képesség és felkészültség értékelését).

2. Közös műveletek: összehangolja a különlegesen képzett határigazgatási szakembereknek és a műszaki eszközöknek (légi járművek, hajók és határellenőrzési/határrendészeti berendezések) a fokozott segítséget igénylő külső határterületekre történő küldését. (Például: d) a külső határokon fokozottabb technikai és műveleti segítségnyújtást szükségessé tevő körülményekkel szembesülő tagállamok segítése közös műveletek koordinálása és szervezése révén, figyelembe véve, hogy egyes helyzetek humanitárius vészhelyzeteket és tengerből való mentést is magukban foglalhatnak, az uniós és a nemzetközi joggal összhangban).
3. Gyors reakció: összehangolja az európai határvédelmi csapatok helyszínre küldését akkor, ha az uniós tagállamok valamelyikére valamelyik határ mentén rendkívüli nyomás nehezedik, különösen akkor, ha nagy számban érkeznek oda nem uniós országok állampolgárai. (Például: e) a külső határokon fokozottabb technikai és műveleti segítségnyújtást szükségessé tevő körülményekkel szembesülő tagállamok segítése gyorsreakálású határvédelmi intervenciók indításával a sajátos és aránytalan kihívásokkal szembenező tagállamok külső határainál, figyelembe véve, hogy egyes helyzetek humanitárius vészhelyzeteket és tengerből való mentést is magukban foglalhatnak, az uniós és a nemzetközi joggal összhangban).

4. Kutatás: megteremti a lehetőségét annak, hogy a határellenőrzési szakértők együtt dolgozzanak kutatókkal és ipari szereplőkkel annak érdekében, hogy az új technológiák megfeleljenek a határellenőrzési hatóságok szükségleteinek. (Például: q) részvétel a külső határok ellenőrzése és őrzete szempontjából releváns kutatási és innovációs tevékenységek fejlesztésében és igazgatásában, ideértve a fejlett megfigyelési technológiák alkalmazását és az e rendelet hatálya alá tartozó ügyekkel kapcsolatos kísérleti projektek fejlesztését).
5. Képzés: a határigazgatási hatóságok számára közös képzési normákat dolgoz ki abból a célból, hogy harmonizálja a határőrök képzését az uniós és a schengeni társult országokban.²⁰⁸ (Például: p) a nemzeti határőrök, más releváns szakemberek és a visszaküldési szakértők képzésével kapcsolatos segítségnyújtás a tagállamoknak, ideértve a közös képzési szabványok megállapítását).
6. Közös visszatérési műveletek: a visszatérésre kötelezett migránsoknak követendő módszereket dolgoz ki az EU-ból harmadik országba történő visszaszállítására vonatkozóan, és összehangolja ezeket a műveleteket. (Például: n) a kitoloncolás végrehajtásának felügyeletét ellátó személyekből, kitoloncolást végrehajtó hatósági kísérőkből és visszaküldési szakértőkből álló állományok létrehozása; o) európai visszaküldési intervenciós csapatok létrehozása és visszaküldési intervenciók során történő bevetése).
7. Információmegosztás: olyan információs rendszereket fejleszt ki és működtet, amelyek lehetővé teszik az információk gyors cseréjét a határigazgatási hatóságok között. (Például: s) az EUROSUR kialakításához és működtetéséhez, valamint adott esetben – a rendszerek interoperabilitását is lehetővé tevő – közös információ-megosztási környezet kifejlesztéséhez szükséges támogatás biztosítása).

²⁰⁸ A harmonizáció azt biztosítja, hogy az utazók az EU külső határainak átlépése során mindenütt ugyanolyan normáknak megfelelő, egységes határellenőrzési eljárásokon menjenek keresztül, valamint azt is lehetővé teszi, hogy a különböző országok határőrei hatékonyan dolgozhassanak együtt a Frontex által koordinált közös műveletek során.

OLAF (Európai Csalás Elleni Hivatal)

A csalás elleni küzdelem jogi alapját az EUMSZ 325. cikke képezi.

A 352/1999/Eszak, Euratom bizottsági határozat²⁰⁹ 1999. április 28-án született meg, mely létrehozta az Európai Csalásellenes Hivatalt, és melynek eredményeképpen 1999. május 31-én megalakult az OLAF a Bizottság részeként, és annak átruházott hatáskörében eljárva.

Az OLAF hatásköre széleskörűen lett meghatározva a jogalapját jelentő Határozatban, magába foglalva a pénzügyi érdekeket sértő csalási és korrupciós cselekmények, a pénzügyi érdekeket sértő más jogellenes cselekmények, a Közösség rendelkezéseinek bármilyen megsértése elleni fellépést, valamint az ezek elleni fellépések koncepcióinak kidolgozását.

Az OLAF, jóllehet egyéni jogállása van, valamint költségvetési és igazgatási autonómiával rendelkezik, az Európai Bizottság részét képezi.

Hármas küldetése van, melyek az alábbiak:

1. Az uniós forrásokat érintő csalással és korrupcióval kapcsolatban független vizsgálatokat folytat le, mely révén gondoskodik arról, hogy az uniós adófizetők pénze teljes egészében azon projektek finanszírozását szolgálja, melyek az európai munkahelyteremtést és növekedést ösztönzik. Kivizsgálva a csalást, a korrupciót és az egyéb jogellenes cselekményeket védi az EU pénzügyi érdekeit.
2. A polgároknak az uniós intézményekbe vetett bizalmát erősíti azáltal, hogy kivizsgálja az EU alkalmazottai, valamint az uniós intézmények tagjai által elkövetett súlyos kötelességszegéseket (melyek fegyelmi eljárást vagy büntetőeljárást vonhatnak maguk után).
3. Uniós szakpolitikát alakít ki a csalás ellen, támogatja az uniós intézmények (különösen az Európai Bizottság) munkáját a csalások

²⁰⁹ Módosítások:

- A 2013. szeptember 27-i 2013/478/EU bizottsági határozat
- A 2015. március 25-i (EU) 2015/512 bizottsági határozat
- A 2015. december 18-i (EU) 2015/2418 bizottsági határozat

megelőzésére, illetve felderítésére irányuló jogszabályok és szakpolitikák kidolgozásában és végrehajtásában.

Az OLAF által indított vizsgálatok:

1. Belső vizsgálatok: abból a célból indulnak, hogy felderítsék az EU intézményeinél, illetve szerveinél csalás, korrupció, illetve bármely más, az uniós pénzügyi érdekeket érintő jogsértő tevékenységeket (például ebbe a kategóriába tartozik a hivatali kötelezettségekkel kapcsolatos súlyos mulasztások kivizsgálása is).
2. Külső vizsgálatok: ezek olyan, az EU intézményeit és szerveit nem érintő igazgatási kivizsgálások, melyeknek célja, hogy a természetes vagy jogi személy által elkövetett csalást vagy szabálysértő magatartásokat felderítsék. (Azok az esetek minősülnek külső kivizsgálásnak, melyekben az ügy kivizsgálását jelentő munka nagy részét az OLAF végzi.)
3. Koordinációs ügyek: ezekben az ügyekben az OLAF támogatja a tagállami hatóságok vagy más uniós szervezeti egységek által végzett vizsgálatokat az információgyűjtés és információcsere, valamint a kapcsolattartás elősegítésével.

Az OLAF azokat az ügyeket vizsgálhatja ki, melyek csalással, korrupcióval és egyéb bűncselekményekkel kapcsolatosak, és amelyek az EU pénzügyi érdekeit érintik, így főként:

- valamennyi uniós kiadás: a fő kiadási kategóriákat a strukturális alapok, az agrárpolitikai és vidékfejlesztési alapok, a közvetlen kiadások és a külső segélyek jelentik;
- az uniós bevételek bizonyos területei, főként a vámok;
- az EU alkalmazottainak, illetve az uniós intézmények tagjainak bármelyikével szemben felmerülő súlyos köteleességszegés gyanúja.

Nagy Judit: Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

Az OLAF által kezelt „*Herkules programok*” keretében olyan tevékenységeket lehet finanszírozni, amelyek a csalás, a korrupció és az EU pénzügyi érdekeit sértő egyéb illegális tevékenységek elleni küzdelmet, illetve azok megelőzését célozzák (például a nyomozásokhoz nyújtott technikai és operatív támogatás, speciális képzések szervezése és a kutatás). A finanszírozási forrásokat szerződések révén és közvetlen támogatás formájában lehet igénybe venni.

Az OLAF a számok tükrében²¹⁰

2010 és 2016 között az OLAF:

- több mint 1600 vizsgálatot folytatott le;
- több mint 3,6 milliárd euró összegű uniós kifizetés visszakövetelésére tett javaslatot;
- több mint 2000 ajánlást tett az illetékes tagállami hatóságoknak és az EU-nak bírósági, pénzügyi, fegyelmi, illetve közigazgatási eljárás megindítására.

Európai Igazságügyi Hálózat (EIH)

A jogsegély során felmerülő nehézségek (nyelvi probléma, illetékes hatóság kérdése, információhiány, információáramlás lassúsága) orvoslására az EU 1996-ban létrehozta az összekötő magisztrátusok laza, informális intézményrendszerét, majd a 98/428/IB együttes fellépéssel a Tanács létrehozta az Európai Igazságügyi Hálózatot (EIH), amely bebizonyította, hogy hasznos szerepet tölt be a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés megkönnyítésében. Az EIH nem rendelkezik a szó klasszikus értelmében vett szervezettel, hanem a tagállamok által kontaktszemélyként kijelölt „*kontaktpontok/kapcsolattartók*”, valamint az Európai Bizottság

²¹⁰ Forrás: OLAF hivatalos honlapja

Forrás: https://ec.europa.eu/anti-fraud/home_hu

kapcsolattartóinak hálózata (több mint 250), az Eurojusthoz rendelt Titkársággal. A tagállami kapcsolattartók a nemzetközi igazságügyi együttműködéssel megbízott központi hatóságok, az igazságügyi hatóságok és az egyéb olyan hatóságok képviselői, amelyek a nemzetközi igazságügyi együttműködés terén meghatározott feladatkörrel rendelkeznek. Minden tagállam egy vagy több kapcsolattartót nevez ki a tagállam belső szabályainak és a feladatok belső megosztásának megfelelően, figyelemmel arra, hogy biztosított legyen a tagállam egész területének hatékony lefedése.

Az EIH célja az EU tagállamai közötti jogi és gyakorlati szintű igazságügyi együttműködés javítása, elősegítése a súlyos bűncselekmények – így különösen a szervezett bűnözés, a korrupció, a kábítószer-kereskedelem és a terrorizmus – ellen folytatott küzdelem terén.

Az EIH elsősorban a következő három módon feje ki tevékenységét:

- elősegíti megfelelő kapcsolatok létrehozását a különböző tagállamok kapcsolattartói között;
- időszakos üléseket szervez a tagállamok képviselői számára;
- állandó jelleggel bizonyos mennyiségű naprakész háttér-információt biztosít, különösen egy megfelelő távközlési hálózat segítségével.

A kapcsolattartók feladatait a Tanács 2008/976/IB Határozata²¹¹ az alábbiakban határozza meg:

1. Aktív közvetítőként feladatuk a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés előmozdítása, különösen a súlyos bűncselekmények formái ellen folytatott küzdelemben való tevékenységekre vonatkozóan. A kapcsolattartók lehetővé teszik a legmegfelelőbb közvetlen kapcsolat létrehozását az együttműködő hatóságok között.
2. Biztosítják a szükséges jogi és gyakorlati információkat saját tagállamuk helyi igazságügyi hatóságai, más tagállamok kapcsolattartói,

²¹¹ A Tanács 2008/976/IB Határozata (2008. december 16.) az Európai Igazságügyi Hálózatról

valamint más tagállamok helyi igazságügyi hatóságai részére, ezáltal lehetővé teszik számukra egy igazságügyi együttműködésre irányuló eredményes kérelem előkészítését, illetve általában az igazságügyi együttműködés javítását. A kontaktszemélyek feladata, hogy jogi és szakmai segítséget nyújtsanak a megkeresések során hazai és külföldi hatóságoknak a hatékonyabb és gyorsabb jogsegély lebonyolítása érdekében. Mindehhez háttérrel adnak az EIH adatbázisai, melyek egyrészt tartalmazza a tagállamok igazságügyi szerveinek listáját, a tagállami vonatkozó jogszabályokat, valamint tagállamonként a jogsegélykérelmekhez kapcsolódó definíciókat, szabályokat (például tanúkihallgatás szabályai) és az eljárás meggyorsítását célzó formanyomtatványokat.

3. A kapcsolattartók – adott esetben az európai igazságügyi képzési hálózattal együttműködésben – részt vesznek tagállamuk hatáskörrel rendelkező hatóságai számára képzések szervezésében az igazságügyi együttműködés tárgyában, és előmozdítják e képzések szervezését.

EMCDDA: A Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontja

1993-ban alapították meg,²¹² és az 1995-ös lisszaboni megnyitó óta a központ az EU ügynökségeinek egyike.

A jogalapját jelentő, az Európai Parlament és a Tanács által 2006 decemberében elfogadott 1920/2006/EK Rendelet²¹³ alapján a Megfigyelőközpont létrehozásának célja,

²¹² Az Európai Tanács 1991. június 28–29-i luxembourgi ülésén jóváhagyta egy Kábítószer Európai Megfigyelőközpont létrehozását. Ezt a szervezet, a Kábítószer és a Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontját az 1993. február 8-i 302/93/EGK tanácsi rendelet hozta létre, amely több ízben jelentős módosításra került.

²¹³ Az Európai Parlament és a Tanács 1920/2006/EK Rendelete (2006. december 12.) a Kábítószer és a Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontjáról (átdolgozott változat)

- hogy az EU és tagállamai számára tárgyilagos áttekintést adjon az európai kábítószer-problémáról, megbízható és összehasonlítható információkat tudjon nyújtani;
- a központ által biztosított adatok a döntéshozók számára lehetővé teszik, hogy a kábítószerrel összefüggő jogszabályokat és stratégiákat a megfelelő információk birtokában alkossák meg;
- a központ segíti a szakértőket és a területen dolgozó gyakorlati szakembereket a legjobb gyakorlatok és az új kutatási területek kijelölésében.

Főbb tevékenységi területei:

- a kábítószer-probléma alakulásának nyomon követése Európában (ideértve az új tendenciákat is);
- a kábítószerrel kapcsolatos problémákra alkalmazott megoldások figyelemmel kísérése;
- az egyes uniós országok bevált módszereiről tájékoztatás nyújtása és a tagállamok ösztönzése, hogy osszák meg egymással ezeket;
- az új pszichoaktív anyagok kockázatainak értékelése;
- az új pszichoaktív anyagok kapcsán figyelőrendszer működtetése;
- olyan eszközök és megoldások kidolgozása, amelyekkel a tagállamok nyomon tudják követni és értékelni tudják szakpolitikáikat, és amelyekkel az Európai Bizottság nyomon tudja követni és értékelni tudja az uniós intézkedéseket.

Az EMCDDA kialakította az országok adatainak összehangolt összegyűjtéséhez szükséges infrastrukturális hátteret, melyben az adatokat a nemzeti kábítószer adatgyűjtő központok (Reitox hálózat) továbbítják a lisszaboni ügynökséghez elemzés céljára, amelynek eredményeként különféle tájékoztató termékek jelennek meg az európai helyzetet széleskörűen bemutatóan.

A Rendelet 2. cikke alapján a Megfigyelőközpont főbb feladatkörei:

Nagy Judit: Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

- a meglévő adatok összegyűjtése és elemzése;
- az adat-összehasonlítás módszereinek fejlesztése;
- az adatok terjesztése;
- az európai és nemzetközi szervekkel és szervezetekkel, valamint a harmadik országokkal való együttműködés;
- tájékoztatási kötelezettségek.

eu-LISA: A szabadság, biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai ügynökség

Az 1077/2011/EU rendelettel²¹⁴ létrehozott ügynökség 2012 decemberében kezdte meg működését, melynek feladata az, hogy működtesse a szabadság, a biztonság és a jogérvényesülés EU-n belüli biztosítására szolgáló kiterjedt informatikai rendszereket.

Az ügynökség felel a második generációs Schengeni Információs Rendszer (SIS II), a Vízuminformációs Rendszer (VIS) és az Eurodac üzemeltetési igazgatásáért. A szinergiahatások elérése érdekében egységes szervezeten belül kell megvalósítani az említett nagyméretű IT-rendszerek üzemeltetési igazgatását.

Az alapvető polgári jogokat tiszteletben tartva, a leghigorúbb biztonsági és adatvédelmi szabályok szerint működik. Tevékenységével az ügynökség a menekültügyi, migrációs és a határigazgatás uniós szakpolitikák végrehajtását segíti.

Fő feladata a következő három rendszer működtetésének irányítása:

- a második generációs Schengeni Információs Rendszer (SIS II);
- a Vízuminformációs Rendszer (VIS) és

²¹⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 1077/2011/EU Rendelete (2011. október 25.) a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai ügynökség létrehozásáról

- az ujjlenyomatok azonosítására szolgáló EUODAC rendszer.

Az eu-LISA székhelye az észtországi Tallinban van, a nagyméretű IT-rendszerek üzemeltetési igazgatásához kapcsolódó feladatok elvégzésére azonban a franciaországi Strasbourgban, illetve az ügynökség tartalék központjában, az ausztriai Sankt Johann im Pongauban kerül sor.

Az EU Alapjogi Ügynöksége – FRA

Az ügynökséget, melynek székhelye Bécsben található a 2007. február 15-i 168/2007/EK tanácsi rendelet²¹⁵ hozta létre azzal a céllal, hogy az alapvető jogokkal kapcsolatos eszmecserék, szakpolitikák és jogszabályok célzottabbak legyenek, és minél több hiteles információn alapuljanak.

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok az EU-t alkotó tagállamok közös értékei, melyeket mindnyájunknak tiszteletben kell tartanunk.

Az ügynökség célja,

- hogy az alapvető jogok tekintetében segítséget és tanácsot nyújtson az EU és a tagállamok megfelelő intézményeinek és hatóságainak az európai uniós jog végrehajtása során;
- hogy intézkedéseik megtervezése és meghozatala folyamán támogatást biztosítson számukra.

Az ügynökség legfontosabb feladatai a Rendeletben rögzítettek szerint a következők:

- releváns, objektív, megbízható és összehasonlítható információk és adatok gyűjtése, tárolása, elemzése és terjesztése, beleértve a kutatások és megfigyelések tagállamok, uniós intézmények, közösségi és uniós szervek, hivatalok és ügynökségek, valamint kutatóközpontok, nemzeti szervek, nem kormányzati szervezetek, harmadik

²¹⁵ A Tanács 168/2007/EK rendelete (2007. február 15.) az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének létrehozásáról

országok és nemzetközi szervezetek által és különösen az Európa Tanács illetékes szervei által közölt eredményeit is;

- módszerek és szabványok kidolgozása a Bizottsággal és a tagállamokkal együttműködve az adatok összehasonlíthatóságának, objektivitásának és megbízhatóságának európai szinten történő javítása érdekében;
- előkészítő tanulmányok és megvalósíthatósági tanulmányok készítése, tudományos kutatások és felmérések végzése, ilyen munkákban részvétel vagy azok ösztönzése, adott esetben – amennyiben ez prioritásaival és éves munkaprogramjával összeegyeztethető – az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság kérésére is;
- következtetések és vélemények kidolgozása és közzététele az uniós intézmények, valamint – a közösségi jog végrehajtása során – a tagállamok számára saját kezdeményezésre, illetve az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság kérésére konkrét témakörökben;
- évente jelentés közzététele a tevékenységi körébe tartozó alapjogi kérdésekről, bemutatva a bevált gyakorlatok példáit is;
- tematikus jelentések készítése elemzései, kutatásai és felmérései alapján;
- kommunikációs stratégia kialakítása, a civil társadalommal folytatott párbeszéd előmozdítása annak érdekében, hogy jobban ráébressze a közvéleményt az alapvető jogok fontosságára, és aktívan tájékoztassa azt a munkájáról.

Az ügynökségnek nincsen felhatalmazása arra, hogy egyéni panaszokat vizsgáljon ki, és nem rendelkezik döntéshozatali jogkörrel szabályozási kérdések terén.

Európai Igazságügyi Képzési Hálózat (EJTN)

A brüsszeli főtítkársággal rendelkező hálózat jelenti az európai jogászképzés és a kapcsolódó tudásátadás legfőbb platformját és motorját. A Hálózat

több mint 120 000 európai bíró, ügyész és jogászoktató érdekeit képviseli különböző képzési területeken (például az EU polgári joga, büntetőjoga és kereskedelmi joga, valamint nyelvi és társadalmi kérdések terén).

Az EJTN célja: egy közös európai jogi és igazságügyi kultúra létrejöttének elősegítése.

A Hálózat főbb feladatai:

- egy valódi európai igazságszolgáltatási térség kialakításának előmozdítása;
- az EU-n belüli jogrendszerekkel kapcsolatos ismeretek terjesztése;
- az uniós tagállamokban működő bírák és ügyészek közötti megértés, bizalom és együttműködés elmélyítése;
- képzési szükségletek feltérképezése, képzési szabványok és tantervek kidolgozása;
- az igazságügyi képzések keretében szervezett cserék és programok koordinálása;
- a képzéssel kapcsolatos szakismeretek terjesztése;
- az igazságügyi képzéssel foglalkozó intézmények közötti együttműködés előmozdítása az EU egészében.

Főbb projektjei/eszközei:

- igazságügyi csereprogramok szervezése;
- AIAKOS programok;²¹⁶
- tanulmányutak uniós intézményeknél, ügynökségeknél és nemzetközi/uniós bírói szerveknél;
- képzési workshopok és szemináriumok szervezése;
- büntető igazságszolgáltatási szemináriumok szervezése;
- nyelvi projekt;

²¹⁶ Ez a program kétéves cseréket kínál bel- és külföldi bírósági és ügyészségi fogalmazókból, illetve újonnan kinevezett bírákból és ügyészekből álló vegyes csoportok számára, amely keretében egy hetet külföldön, más európai alapképző intézményekben, bíróságokon és ügyészi hivatalokban, egy hetet pedig hazájukban, külföldi kollégáikkal közösen tölthetnek el.

Nagy Judit: Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

- közigazgatási jogi projekt;
- polgári igazságszolgáltatási projekt;
- igazságügyi képzési módszerek kidolgozása;
- themis – verseny szervezése az igazságszolgáltatásban dolgozó európai szakemberek számára;
- terrorizmusellenes szemináriumok;
- elektronikus eszközök kidolgozásába beruházás.

Egyéb együttműködési platformok

Az eddigiekben bemutatott uniós rendvédelmi együttműködési fórumokon kívül számos egyéb kooperációs forma van hatással az uniós rendészeti együttműködés hatékonyságára, eredményességére, melyből az alábbiakban néhányat bemutatunk.

Globális dimenzió

Az ENSZ keretében megvalósuló rendvédelmi együttműködés

Az ENSZ szervezetén belül számos bizottság/testület található, melyek a bűnüldözés témakörében folyó nemzetközi együttműködés koordinálásában vesznek részt. Ilyen például az ENSZ Szervezett Bűnözés Elleni Tanácsa (CTC), az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala (UNODC).

Az UNODC a kábítószeres és nemzetközi bűnözés elleni harc globális szereplője, bécsi székhellyel, 21 regionális irodával. Mandátuma, hogy segítse a tagállamokat a kábítószeres, a bűnözés és a terrorizmus elleni harcban. Az UNODC aktív szerepet vállalt a 2003. szeptember 29-én életbe lépett ENSZ Határokon Átívelő Szervezett Bűnözés elleni Egyezményének (UNTOC), valamint a 2005. december 14-én hatályba lépett ENSZ Korruptió Elleni Egyezményének (UNCAC) megalkotásában. Egységesen kezeli a kábítószerrel, bűnmegelőzéssel és terrorizmussal kapcsolatos felada-

tokat, specializálódott bizottságokkal (így például: Kábítószer Bizottsága – CND és a Bűnmegelőzési és Bűnügyi Igazságszolgáltatási Bizottság – CCPCJ).

A teljesség igénye nélkül a bűnüldözési együttműködés témakörét érintő ENSZ-egyezmények, egyéb dokumentumok közül az alábbiak kiemelendők:

- ENSZ korrupció elleni egyezménye (UNCAC);²¹⁷
- Nemzetközi Kábítószer Kereskedelem Visszaszorítására Irányuló Egyezmény;²¹⁸
- Szervezett Bűnözés Elleni Egyezmény (UNTOC);²¹⁹
- ENSZ Közgyűlésének huszadik, 1998. júniusi, a kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó különleges ülésén jóváhagyott politikai nyilatkozata, a kábítószer iránti kereslet csökkentésének irányadó elveiről és a kábítószerrel kapcsolatos világméretű probléma elleni küzdelemre vonatkozó nemzetközi együttműködés fokozásáról szóló nyilatkozata;
- a kábítószerrel foglalkozó ENSZ-bizottság 52., 2009. márciusi ülésén elfogadott politikai nyilatkozata és cselekvési terve.

Interpol

Az Interpol (Nemzetközi Bűnügyi Rendőrségi Szervezet (Organisation Internationale de la Police Criminelle, OIPC)²²⁰ a világ legnagyobb nemzetközi rendőri szervezete (192 tagállam), melynek szerepe, hogy elősegítse a

²¹⁷ 2005. évi CXXXIV. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezményének kihirdetéséről

²¹⁸ 1998. évi L. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószer és pszichotróp anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án Bécsben kelt Egyezmény kihirdetéséről

²¹⁹ 2006. évi CI törvény az Egyesült Nemzetek keretében Palermóban 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezmény kihirdetéséről

²²⁰ 1923-ban a bécsi rendőrkongresszuson (20 nemzet, köztük a magyar rendőrség képviselői is jelen voltak) hozták létre bécsi székhellyel a „Nemzetközi Büntető Rendőri Bizott-

világban lévő nemzeti rendőri hatóságok együttműködését a célból, hogy biztonságos helyé váljon a világunk. A tagállamok számára nyújtott technikai és műveleti támogatás révén segítséget nyújt az egyre növekedő XXI. századi bűnözési kihívásokkal szembeni hatékony fellépéshez. A rendészeti szakértelme révén az alábbi 3 területre fókuszál: terrorizmus elleni küzdelem, kiberbűnözés és szervezett bűnözés.

Az Interpol működésének célja alapszabályzatának 2. cikkelye szerint:

- az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának szellemében, valamint a tagországok hatályos törvényeinek keretei között biztosítani és elősegíteni a bűnügyi rendőri szervek lehető legszélesebb körű kölcsönös együttműködését;
- létrehozni és fejleszteni minden olyan intézményt, amely működésével hatékonyan szolgálja a köztörvényes bűncselekmények elkövetésének megakadályozását, megelőzését és felderítését.

Az alapszabály 3. cikke kimondja a szervezet tevékenységének korlátait, mely szerint az Interpol számára szigorúan tilos mindennemű részvétel vagy beavatkozás politikai, katonai, vallási és faji jellegű tevékenységbe, valamint tevékenysége nem foglalja magában operatív feladatok végrehajtását.

ságot. A Bizottság a második világháború végéig – amikor is a nyilvántartási anyaga megsemmisült – Bécsben, majd Berlinben székelt. A Bizottság 1946 júniusában Brüsszelben a belga kormány kezdeményezésére alakult újjá 19 állam képviselőinek részvételével, és székhelyül Párizst választották. 1956-ban a Bécsben megtartott 25. közgyűlésen a neve is megváltozott, és a bizottság szót a „szervezet” kifejezéssel váltották fel. Magyarország 1952-ig tagja volt a Nemzetközi Rendőri Bizottságnak, az akkori politikai és társadalmi viszonyok miatt azonban tagságunkat megszakítottuk, és kiléptünk a szervezetből. Az 1970-es évek második felétől azonban megjelentek hazánkban a nemzetközi bűnözés különböző formái, melyek maguk után vonták eseti jelleggel létrejött munkakapcsolatok kialakulását külső országok rendőri szerveivel. A bűnüldözés tapasztalatai, a bűnügyi tudományok következtetései azonban azt igényelték, hogy Magyarország újra kapcsolódjon be a nemzetközi bűnüldözés szervezetébe. Erre az Interpol 1981. novemberében Nizzában megtartott 50. közgyűlésén került sor, amikor 133. tagállamként Magyarországot egyhangúlag vették fel az Interpol-tagországok közé.

A 2017–2020 közötti időszakra szóló Stratégiai Keretdokumentum az alábbi stratégiai célkitűzéseket fogalmazza meg a szervezet számára:

1. Szolgáljon világméretű információs központként, a rendészeti együttműködés alapjaként.
2. Dolgozzon/fejlesszen ki csúcstechnikájú, korszerű rendészeti kapacitásokat, melyek segítik a tagállamokat a határokon átnyúló bűnözés megelőzésében és az ellenük való fellépésben.
3. Vigyen globális innovatív megközelítést a rendészet egészébe.
4. Maximalizálja az Interpol szerepét a globális biztonsági struktúrában.
5. Szilárdítsa meg a forrásokat és a vezetési struktúrát annak érdekében, hogy meg tudja erősíteni a műveleti jelenlétet, hatékonyságot.

A szervezet műveleti támogatása főként az alábbiakra épül:

1. A tagállamok egy biztonságos kommunikációs rendszer révén vannak összekapcsolva (I-24/7), mely hozzáférést biztosít a több millió adatot tartalmazó adatbázisokhoz.
2. A Bevetési és Koordinációs Központ a nap 24 órájában a válsághelyzetbe került tagállamok rendelkezésére áll. A szervezet azonnal speciális egységet (response team) tud küldeni a súlyos bűncselekmény vagy pedig katasztrófa sújtotta helyszínre.
3. A szervezet kriminalisztikai szakértői célzott segítséget tudnak nyújtani a tagállamoknak az ujjnyomat- és DNS-elemzés, valamint a katasztrófa áldozatainak beazonosítása terén, bűnügyi elemzői pedig monitorozzák és elemzik a bűnügyi információkat, tájékoztatva a tagállamokat a bűnözés tendenciáiról is.
4. Nagy hangsúlyt fektet a rendvédelemben dolgozók képzésére, továbbképzésére képzési csomagok kidolgozásával és az online képzési központ létrehozásával. A képzési portfólió magában foglalja a rendészeti munka teljes spektrumát, kezdve a nyomozati technikáktól a vezetői kompetenciáig.

Az Interpol főbb adatbázisai:

1. Személyek és jelzések/riasztások: személyes adatok és jelzések/riasztások, gyermekeket zaklatók és áldozatok.
2. Kriminálisztikai adatbázis: ujjnyomat-, DNS-profilok és arcfelismerés.
3. Utazási és hivatalos dokumentumok: elhagyott és ellopott utazási dokumentumok, ellopott adminisztrációs dokumentumok, hamisított okmányok, eredeti és hamisított okmányok összehasonlítása.
4. Ellopott dolgok: gépjárművek, műkincsek.
5. Fegyverkereskedelem: fegyverek beazonosítása, nyomon-követeése, ballisztikus adatok összehasonlítása.
6. Szervezett bűnözői csoportok: kalózkodás.
7. Radiológiai és nukleáris anyagok.
8. Terrorizmus: külföldi harcosok.

Regionális multilaterális együttműködési formák

Az Európa Tanács keretében megvalósuló együttműködés

Az európai politikai, gazdasági, kulturális és szociális együttműködés előmozdítása céljából 1949 májusában létrehozott, strasbourgi székhelyű Európa Tanács (ET) már röviddel a megalakulását követően prioritásként kezelte a nemzetközi bűnügyi együttműködés kérdéskörét, és fogadott el multilaterális egyezményeket a bel- és igazságügyi területen. Számos ET egyezmény az azonos tárgyú uniós egyezmények „*anyakonvenciójának*” tekinthető, melyek nélkül az uniós jogi aktusok nem értelmezhetőek és alkalmazhatóak.

Néhány, a bűnügyi és rendészeti együttműködést meghatározó egyezmény (és annak hazai implementációja):

1. Az elítélt személyek átszállításáról szóló, Strasbourgban 1983. március 21-én kelt Európai Egyezmény (1994. évi XX. törvény).
2. A kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, Strasbourgban 1959. április 20-án aláírt Európai Egyezmény (1994. évi XIX. törvény).
3. A kiadatásról szóló, Párizsban 1957. december 13-án aláírt Európai Egyezmény (1994. évi XVIII. törvény).
4. A terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban 1977. január 27-én kelt Egyezmény (1997. évi XCIII. törvény).
5. A korrupcióról szóló büntetőjogi, Strasbourgban 1999. január 27-én kelt Egyezmény (2002. évi XLIX. törvény).
6. A pénzmosásról, a bűncselekményből származó dolgok felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló, Strasbourgban 1990. november 8-án kelt Egyezmény (2000. évi CI. törvény).
7. A Számítástechnikai Bűnözésről szóló, Budapesten 2001. november 23-án kelt Egyezmény (2004. évi LXXIX. törvény).

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) égisze alatt megvalósuló együttműködés

A bécsi székhellyel rendelkező EBESZ²²¹ földrajzi értelemben a legkiterjedtebb, legátfogóbb páneurópai biztonsági szervezet, amely összesen 57 államot tömörít magába (az Egyesült Államoktól, Kanadától kezdve az EU 28 tagállamán, a volt FÁK-térség utódállamain, a nyugat-balkáni országokon át Mongóliával bezárólag). A nemzetközi szervezet fő funkciója az eu-

²²¹ A hetvenes évek elején az enyhülés időszakában jött létre a Kelet és Nyugat multilaterális tárgyalási fórumként szolgáló Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet (EBEÉ). Az 1975. augusztus 1-jei helsinki csúcstalálkozón 35 európai és észak-amerikai állam- és kormányfő írta alá az EBEÉ Záróokmányát, amely jogilag nem egy kötelező érvényű szerződés volt, hanem egy politikai szándékot és kötelezettségvállalásokat deklaráló nyilatkozat. Az 1994-es budapesti csúcstalálkozón az EBEÉ Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetté változatta a nevét (EBESZ), és az 1999-es isztambuli csúcstalálkozón a részt vevő államok aláírták az Európai Biztonsági Chartát, amelyben megerősítették a béke és demokrácia iránti elkötelezettségüket.

rópai biztonság (politikai-katonai, emberi, illetve gazdasági és környezetvédelmi) és stabilitás megőrzése, azaz a korai előrejelzés, a konfliktuskezelés, a válságkezelés és a válságok megoldását követő rehabilitáció.

A szervezet fegyverzet-ellenőrzéssel, az új típusú fenyegetésekkel szembeni küzdelemmel, emberi és kisebbségi jogi kérdésekkel, választási megfigyeléssel, a demokratikus átalakulás előmozdításával, a tolerancia elősegítésével, a diszkrimináció elleni küzdelemmel, valamint gazdasági-környezetvédelmi ügyekkel is foglalkozik.

Az EBESZ is felismerte, hogy alkalmazkodnia kell az új biztonsági környezet okozta elvárásokhoz, azaz küzdenie kell az úgynevezett „*új típusú fenyegetések*” (kibertérbeli bűnözés, terrorizmus, ember- és kábítószer-kereskedelem, szervezett bűnözés) ellen.

Az alábbi területek vannak a fókuszban prioritásként:

- Határigazgatás,
- emberkereskedelem elleni küzdelem;
- terrorizmus elleni küzdelem: rendőrök képzése, határellenőrzés,
- rendőrségi együttműködés: rendőrök képzése, közösségi rendőrség, strukturális reformok;

Fenti témakörökben számos képzést szervez rendvédelmi tisztviselőknek, konferenciák keretében kerül sor az információk cseréjére, az egyes kérdésekkel intenzívebben érintett országokban missziók keretében hivatalt létesítve próbál nemzetközi, koordinált támogatást nyújtani, kézikönyveket készít a rendőri tevékenység segítésére (például kézikönyv a gyűlölet-bűncselekmények rendőri kezelésére), rendőri felsőoktatás kiépítésének támogatásában vesz részt (például montenegrói rendőrákadémia esetében EBESZ misszió keretében „*Training unit*” segíti a képzési reformot).

Szubregionális együttműködési platformok *Együttműködés a SELEC keretében*

A rendészeti együttműködés egyik legfiatalabb nemzetközi szervezete a bukaresti székhelyű SELEC (Southeast European Law Enforcement Center – Délkelet-európai Rendészeti Központ), mely a korábbi SECI Központból²²² alakult át a jogi alapját jelentő konvenció 2011. október 7-ei hatálybalépését követően.

A SELEC²²³ egy olyan rendőri és vámösszekötő tisztviselőket tömörítő nemzetközi szervezet, amelynek célkitűzése a határokon átnyúló bűnözés elleni összehangolt fellépés és a tagállamok ezen erőfeszítéseinek jobb koordinálása. A szervezet által felölelt térség geopolitikai tekintetben kiemelt fontossággal bír, hiszen tagjai a Balkánt, illetve Törökország által a Közel-Keletet hozzák közvetlen összeköttetésbe az EU-val, így a térség által felölelt országok határain átívelő illegális cselekmények megakadályozására irányuló hatósági fellépés nemzetközi összehangolása kiemelt fontossággal bír.

A SELEC célja az illetékes hatóságok közötti együttműködés keretén belül, hogy támogatást nyújtson a tagállamoknak, és megerősítse az együttműködést a bűncselekmények megelőzése és leküzdése terén, ideértve a súlyos bűncselekményeket és a szervezett bűnözést is, amennyiben azok ténylegesen vagy vélhetően határokon átnyúló elemmel rendelkeznek.

Feladatai:

- a nyomozások és a bűnmegelőzési tevékenység támogatása a tagállamokban;

²²² 1999. május 26-án Bukarestben kilenc dél-kelet-európai állam (köztük Magyarország) létrehozta a SECI-t (Southeast European Cooperative Initiative – Délkelet-Európai Együttműködési Kezdeményezés).

²²³ A jelenlegi 11 SELEC-tagállam: Albánia, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Görögország, Magyarország, Macedónia, Moldávia, Montenegró, Románia, Szerbia, Törökország. Megfigyelő státuszú országok: Ausztria, Azerbajdzsán, Belgium, Franciaország, Grúzia, Hollandia, Japán, Kanada, Lengyelország, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Szlovákia, Ukrajna, USA.

- az információ és a bűnügyi felderítési információ cseréjének, továbbá az operatív segítségnyújtás iránti megkereséseknek az elősegítése;
- a tagállamok nemzeti kapcsolattartó pontjainak figyelmeztetése és tájékoztatása a SELEC hatáskörébe tartozó, gyanúsítottak, bűnelkövetők vagy bűncselekmények közötti kapcsolatokról;
- információ és bűnügyi felderítési információ gyűjtése, egyeztetése, elemzése, feldolgozása és terjesztése;
- a SELEC céljához kapcsolódó stratégiai elemzés és fenyegetettségi értékelések készítése;
- elektronikus információs rendszer létrehozása, működtetése és fenntartása;
- a rendészeti módszerek és technikák jó gyakorlatának letéteményeseként való működés és ennek népszerűsítése nemzetközi képzéseken és konferenciákon keresztül a tagállamok javára.

Rendészeti tevékenysége során (vám, rendőri, határőri) jogosult adatokat kezelni, adatbázist létrehozni. A SELEC Egyezmény széles lehetőséget biztosít például közös operatív műveletek végrehajtására (közös nyomozócsoportok), illetőleg együttműködést biztosít más rendészeti tevékenységet végző szervezettel (Europol, Interpol). A SELEC a részes államok közötti operatív együttműködést (például közös nyomozócsoportok felállítása) támogatja, melyre a munkacsoportjain (Task Forces) belül folytatott nemzetközi együttműködés keretein belül van lehetőség. Ezek a munkacsoportok az egyedi ügyeket meghaladó, régió-specifikus, kiemelt bűnügyi területeken történő együttműködés érdekében kerültek felállításra, és amelyek tevékenységében a SELEC tagországok illetékes rendészeti hatóságai (rendőrségi és vámügyi szervek) önkéntes alapon vesznek részt. Egyik legfontosabb tevékenysége a munkacsoportoknak az, amikor a munkacsoportban részt vevő tagországok mindegyikében egy időben összehangolt akciókat tartanak, melyek időtartama 24 órától akár egy hétig is tarthat.

A SELEC munkacsoportjai:

- kábítószer-bűnözés elleni munkacsoport, koordinátora Bulgária;
- emberkereskedelem elleni munkacsoport, koordinátora Románia;
- csalás és csempészet elleni munkacsoport, koordinátora Albánia és Horvátország;
- konténerbiztonsági munkacsoport, koordinátora Görögország;
- pénzügyi és számítógépes bűnözés elleni munkacsoport, koordinátora Macedónia;
- gépjárműlopás elleni munkacsoport, koordinátora Magyarország;
- terrorizmus elleni munkacsoport, koordinátora Törökország);
- környezet- és természetkárosító bűnözés elleni munkacsoport, koordinátora Magyarország.

A SELEC operatív partner státusz létesítése kérelemre minden állam és nemzetközi szervezet számára nyitva áll, amely kifejezi a SELEC-kel történő együttműködési szándékát, vállalja a SELEC támogatását, és együttműködési megállapodást köt a SELEC-kel.

A megfigyelői státusz kérelem alapján bármely olyan állam vagy nemzetközi szervezet számára nyitva áll, amely kifejezi szándékát a SELEC-kel történő együttműködésre és a SELEC támogatására. A megfigyelői státusz nem biztosít jogot az operatív tevékenységekben való részvételre, illetőleg a személyes és minősített adatok vagy információk cseréjére.

AQUAPOL

Az AQUAPOL együttműködési hálózatot 2003-ban az EU támogatásával hozták létre Hollandia, Belgium és Németország vízi rendészeti szervei. Majd 2005. január 1-jével csatlakozott a szervezethez Franciaország és Magyarország. Az AQUAPOL az EU-tagállamok vízi rendészeti szerveinek, belvízi hajózási hatóságainak és tengerparti rendészeti szerveinek szövetsége.²²⁴

²²⁴ Jelenleg 23 állami hatóság a tagja 15 országból (uniós államok és Svájc: például Német Vízirendészet, Rotterdami Tengeri Kikötői Rendészet, Francia Csendőrség – Tengerparti

A szervezet célja: a közlekedésbiztonság fokozása és a bűnözés visszaszorítása Európa belvízi hajóújtjain, kikötőiben és tengerein.

Főbb tevékenységi köre:

1. A jó gyakorlatok, tapasztalatok kölcsönös megismerése.
2. Képzés és oktatás: szakmai képzési programok.
3. Állománycsere-programok képzés/oktatás céljával.
4. Felszerelések cseréje.
5. Rendőri információ cseréje: az AQUAPOL csak objektív, személyekhez nem kapcsolódó adatokat, például a hajóellenőrzések eredményeit vagy a lopott hajók listáját tartalmazó információs rendszereket működtet. Személyes adatokat tartalmazó információs rendszert nem működtet.
6. Összeurópai ellenőrzési akciók szervezése, végrehajtása: közös ellenőrzési akciók (MARPOL, bűnözés, belvízi hajózás, akciók lopott hajók felderítésére, hamis okmányok, kikötők biztonsága, part menti tengeri hajózás).
7. Új taktikai koncepciók (technológiák) megismerése.
8. Harmonizáltabb rendészeti gyakorlat kialakítása.
9. EU-projektekben való közös részvétel.
10. Kapcsolatok az EU intézményeivel, társszerveivel, például a Központi Rajna-hajózási Bizottsággal, a Duna Bizottsággal.

RAILPOL

A RAILPOL az EU tagállamaiban lévő olyan hatóságok nemzetközi hálózata, melyek a vasutak rendészetéért, biztonságáért felelősek. 15 uniós ál-

Őrség, Magyarország – BRFK Dunai Vízügyi Rendészeti Rendőrkapitányság, Román Országos Közlekedésrendészet, Egyesült Királyság – Tengeri Kikötői Rendészeti Szervek, Spanyolország – Guardia Civil Vízügyi Rendészete.

lam a tagja, valamint az USA két hatósága társult tagként vesz részt a szervezet munkájában. Hazánk aktív tagja a RAILPOL tevékenységének, számos akciót hajtunk végre a többi tagállammal együttműködésben.

A szervezet céljai, és tevékenységei:

- az európai vasúti rendőrség nemzetközi együttműködésének erősítése;
- a határon átnyúló fenyegetettségek megelőzése;
- a szervezett bűnözés elleni intézkedések hatékonyságának garantálása;
- az európai vasúti hálózat biztonságának fejlesztése;
- technikai és műveleti tapasztalatok fejlesztése;
- információcsere és jó gyakorlatok cseréjének fejlesztése;
- szakértői hálózat kiépítése;
- általános munkaértekezletek és speciális gyakorlati szemináriumok szervezése;
- a gyakorlati együttműködés alapelveinek implementálása;
- közös műveletek, akciók szervezése, végrehajtása, koordinálása;
- tréningek, gyakorlatok szervezése.

A RAILPOL a tagállami hatóságok képviselőiből áll, melyben az egyes speciális témakörök, problémák kezelésére ún. munkacsoportokat és Task Force-okat hoznak létre. Ilyen munkacsoportok például: Közrendvédelmi MCS, Bűnügyi MCS, Terrorizmus elleni MCS, Vasúti balesetek MCS, Stratégiai elemző MCS.

TISPOL

A TISPOL (European Traffic Police Network), az Európai Közlekedésrendészeti szervek hálózata az Európai Bizottság kezdeményezésére 1996-ban jött létre, mely nagy nemzetközi ellenőrzéseket szervez a közlekedésbiztonság területén. A TISPOL által szervezett nemzetközi ellenőrzéseket a 28 tagállam rendőri szervei – előre tervezetten – egy időben, azonos céllal

Nagy Judit: Az EU bűnüldözési feladatokat ellátó ügynökségeinek, szerveinek szerepe, tevékenysége

hajtják végre, és általában azon járművezetői magatartások ellen irányulnak, melyek a legnagyobb közlekedésbiztonsági kockázatot rejtik Európa útjain. Így ellenőrzik például

- a sebességhatárok megtartását, „Speed”;
- a biztonsági öv és gyermekbiztonsági rendszerek használatát, „Seatbelt”;
- fellépnek az ittasan, ill. drog hatása alatt vezetőikkel szemben, „Alcohol & Drugs”;
- a tehergépjárművekre vonatkozó szabályok megtartásának ellenőrzése, az autóbuszok forgalmának ellenőrzése, „Truck and Bus”.

A TISPOL célja, hogy európai szintű közúti ellenőrzésekkel is hozzájáruljon az Európai Bizottság által meghatározott közösségi célkitűzés eléréséhez, mely szerint 2010 és 2020 között felére csökkenjen a közúti balesetben meghalt személyek száma. Emellett célja az európai utakon történő bűnelkövetések csökkentése is. A szervezet számos stratégiai partner bevonásával platformját jelenti az információcserének, jó gyakorlatok, tapasztalatok cseréjének, a képzés, továbbképzés lehetőségének, konferenciák, workshopok szervezésének.

AIRPOL

2010 decemberében egy brüsszeli belügyminiszteri tanácsi értekezleten született meg a döntés az AIRPOL, a Repülőtéri Rendvédelmi Szervek Európai Hálózatának létrehozásáról, melyhez kiindulási alapot a 2010. október 20–21-én Brüsszelben tartott első plenáris AIRPOL szakértői szeminárium adott.

Létrehozásának célja olyan működő, hatékony hálózatot létrehozni, melyen belül lehetőség van az információk, tapasztalatok és jó gyakorlatok cseréjére az EU és a schengeni térség területén belül, és amely hozzájárul

a tagállamok közötti bűnüldözési együttműködés erősítéséhez. A határőrség, rendőrség és egyéb releváns hatóság (melyek a repülőterek környékén végeznek munkát) multidiszciplináris folyamatos együttműködését kellett létrehozni, melynek révén biztosítani lehet az EU és schengeni zóna tagállamaiban a repülőterek biztonságát, valamint elő lehet segíteni a repülőtereken és azok környékén történő bűncselekmények számának csökkenését.

Az AIRPOL az alábbi három területen fejti ki tevékenységét:

1. Repülőtéri rendészet: feladata a repülőterek és azok környéke rendészeti feladatainak ellátása, mint például repülőtéri bűnözés/bűncselekmények megelőzése, felderítése, VIP személyek védelme, kritikus infrastruktúrák védelme, közrendvédelmi taktikák.
2. Légiközlekedési/repülésbiztonság: légi marsallok alkalmazása, biztonsági ellenőrzés, beléptetési rendszer, helytelen magatartású utasok kiszűrése.
3. Légi határbiztonság: határigazgatási feladatok, illegális migráció kezelése.

Bilaterális reláció

A formális kétoldalú megállapodások a kormányközi alapon létrejött rendészeti együttműködési modellhez tartoznak. Ezen egyezmények sok esetben a multilaterális szerződések által biztosított kereteket konkretizálják két-két állam viszonyában.²²⁵ Előnyük, hogy a szerződő felek az együttmű-

²²⁵ Például a közös határ menti járőrszolgálat jelenti a határ mentén élők számára a látható együttműködési formát a két ország között. Ennek során a hazai rendészeti szervek képviselői a szomszédos ország rendészeti szervének képviselőivel közösen teljesítenek járőrszolgálatot a nemzetközi szerződésben meghatározott keretek között. A két fél hatóságai a közrend és közbiztonság védelme, a bűncselekmények elleni fellépés és a határ felügyelete céljából látják el a szolgálatot a határ mindkét oldalán. Ez a szolgálat mindhárom viszonylatban a határvonaltól számított 10-10 km-es mélységig tart (mely szigorúan 10 km-es sávot jelent az osztrák–magyar viszonylatban, ellentétben a szlovák és szlovén féllel való gyakorlat szerint, ahol is annyival bővül ki ez a tartomány, amennyire az érintett települések közigazgatási területe kiterjed). A közös járőrszolgálatban a szomszéd ország

köds gyakorlati szabályait saját helyzetükhöz, igényeikhez és lehetőségeikhez igazíthatják. Hátrányaként kell azonban megemlíteni, hogy a teljes együttműködési mechanizmust tekintve megkettőzik a rendszert, csökkentve annak átláthatóságát. Hazánk elsősorban a terrorizmusra, a kábítószer-bűnözésre és a szervezett bűnözésre vonatkozóan kötött bilaterális szerződéseket, melyeket kormányrendeletek hirdettek ki.

Külföldön a rendőrség több összekötőtiszttel és szakdiplomatával képviselteti magát és egyben a küldő állam érdekeit, mindemellett rendszeres kapcsolatot ápol a hazájukba akkreditált összekötőtisztekkel, belügyi, rendőri attasékkal is.

Bilaterális (vagy trilaterális, esetleg négyoldalú) relációban működhetnek a közös kapcsolattartási szolgálati helyek, melyek nemzetközi szerződéssel a szerződő felek államhatárán létrehozott olyan szolgálati helyek, amelyek a nemzetközi szerződésben megjelölt szervek közvetlen információcseréjét és kapcsolattartását szolgálják.²²⁶

hatóságának tagjai is jogosultak a személyek személyazonosságát megállapítani (igazoltatni őket), és amennyiben ki akarják vonni magukat az ellenőrzés alól, annak az illetékes országnak a nemzeti jogszabályai szerint kell feltartóztatni, amelynek a területén az intézkedésre sor került.

²²⁶ A közös kapcsolattartási szolgálati helyeken (kontaktpontokon) az együttműködés magyar–osztrák viszonylatban már 2001 júniusa óta megvalósult. A két ország határrendészeti szervei a Hegyeshalom–Nickelsdorf közötti határátkelőhelyen kialakított irodában végzik a hatáskörükbe tartozó ügyekben a megengedett szintű információcserét. 2006. február 1-től a rendőrség is delegált tisztviselőt az irodába. Rajkán nyílt meg az első ilyen kapcsolattartási szolgálati pont Szlovákiával, majd a balassagyarmati határátkelőhely szlovák oldalán, szlovák területen, majd ezt követően egy újabb Sátoraljaújhelyen, magyar területen.